VIAȚA
ILUSTRATĂ

ANUL XI. Nr. 8

AUGUST 1944

Anul XI August 1944 Nr. 8

VIAȚA ILUSTRATĂ

SISTEM DE METAFIZICĂ CREȘTINĂ

de ION BUNEA

Metafizica este un privilegiu al elitelor. Nu este dat oricui să aibă putința de a depăși imediatul și de a exploara regiuni de superbă și ametitoare altitudine spirituală. E o îndeletnicire ce nu și-o pot permite decât personalitățile definitiv și perfect închegate, acelea cari și-au găsit reazămul sau formula de echilibru în străfundurile curate ale gândirii și ale conștiinței morale — fără a fi influințate de fluctuațiile vieții cotidiene.

Cei cari tăgăduiesc posibilitatea metafizicei sunt din tabăra pozitiviștilor sau materialiștilor; pentru aceștia realitatea n'are decât un singur aspect, cel fizic, iar viața este un epifenomen al materiei, o țâșnire spontană din materia anorganică. Pentru aceștia, principiul creiator, „Ființa", spre care se îndreaptă metafizica, este cu desăvârșire ignorată sau tăgăduită. Metafizica — de altfel ca și religia — în spiritul concepției materialiste și pozitiviste, au fost depășite de evoluția științelor, ele fac parte din domeniul istoriei și n'au șanse de a fi restaurate. Este notoriu răsunetul — se înțelege trecător — pe care l-a avut teoria comtiană a celor trei stadii de evoluție a omenirii: stadiul teologic, metafizic și pozitiv. Auguste Comte fixase cronologic durata de existență a religiei, a metafizicei și a științei, acordând creditul deplin — pentru viitor — exclusiv științei. Supraviețuirea și coexistența ulterioară pozitivismului comtian, a religiei și a metafizicei, infirmă, însă, justețea teoriei gânditorului francez. Infruntând și atacurile vehemente ale materialiștilor de talia lui E. Haeckel, care milita pentru instituirea unui templu închinat Adevărului, Binelui și Frumosului, ai cărui pereți să fie împodobiți cu elefanți și radiolarii, metafizica și religia s'au menținut și scrutează — ca două aliate bune — enigmele ce stau la baza lumii, se avântă în sferele de dincolo de lumea perceptibilă, privesc stăruitor — cu ochii inimii și ai minții — spre tărâmul însorit al transcendenței și se împărtășesc din efluviile harice ale Absolutului.

Catedrala: Icoana Maicii Domnului

Având în vedere faptul că atât metafizica cât și religia au ca obiect Absolutul, în cursul timpului foarte deseori au fost confundate sau derivate una din cealaltă. Se înțelege fără o justificare plausibilă, fiecare avându-și conținutul și sfera proprie de activitate, deci independența uneia față de cealaltă. In filosofia românească, acela care a făcut distincția tranșantă între ele a

fost Nae Ionescu. El susținea că și în metafizică și în religie se vorbește deopotrivă despre Dumnezeu, dar în actul religios Dumnezeu este ceva viu, trăit, iar țelul activității religioase este mântuirea, de vreme ce în metafizică Dumnezeu poate nici să nu se numească Dumnezeu; este indiferent dacă această ființă are caracterul divinității; este absolut indiferent dacă ea este activă față de noi sau nu; absolut indiferent dacă procedează prin emanație sau dacă este închisă pur și simplu în ea însași.[1]) Și una și alta sunt îndreptate spre Absolut, spre una și aceeaș realitate numenală, fără a se disolva una în cealaltă. Cu totul deosebită este emoția din care isvorește preocuparea religioasă de emoția din care isvorește preocuparea metafizică. Metafizicianul este chinuit de setea de cunoaștere a cauzei prime, el are întotdeauna privirea îndreptată spre substratul existenței, spre începutul și isvorul vieții, întrebându-se cum de a luat ființă, fiindcă s'ar fi putut întâmpla și cealaltă eventualitate, a neexistenței. Esența existenței este scopul ultim al metafizicei. Punctul de plecare al actului religios este incapacitatea omului de a-și găsi tihna, liniștea, sau, cu un cuvânt foarte uzitat, fericirea. „Atitudinea religioasă trebuie să ajungă la mântuire; atitudinea metafizică ajunge în chip fatal la cunoaștere. Obiectul metafizicei este adevărul absolut; obiectul religiei este summum Bonum. Prin urmare *Verum* de-oparte și *Bonum* de altă parte.“ [2])

La precizările de diferențiere enumărate, e necesar să mai adăugăm ceva. *Mântuirea,* pe care o sconteazǎ religia, din atingerea ei cu Absolutul, este rodul — în primul rând — al *credinței,* iar *cunoașterea,* la care vrea să ajungă metafizica, este produsul *rațiunii.* Avem aci două aripi ale sufletului, cu ajutorul cărora putem transcende lumea fenomenală, putem ancora la țărmul solid al Absolutului, cum așa de nimerit se exprima — nu de mult — filosoful german W. Windelband. La comprehensiunea Absolutului — ca o ființă personală, vie, activă și proniatoare — așa cum o concepe religia și în deosebi religia creștină poate ajunge și metafizica atunci când rațiunea nu este pervertită, atunci când semeția nu s'a incuibat în sufletul gânditorului, ci smerenia cea mai curată presidează operațiile logice pe cari le întreprinde rațiunea în zona de dincolo de empiric și de contingent. Rațiunea este organul revelației naturale, prin care ni se descopăr adevăruri dumnezeești; ea este un dat al firii noastre, de care folosindu-ne — înțelepțește — putem ajunge să cunoaștem nu numai misterele lumii fenomenale, ci și adevăruri ce fac parte din catehismul credinței noastre religioase. Luminile naturale ale rațiunii le-a folosit prof. Eugeniu Speranția atunci când a elaborat sistemul său de metafizică, pe care l-a publicat în toamna anului 1943 în limba franceză sub titlul: *„Systeme de Métaphysique implicite dans les postulats de toute connaissance possible“*, și a ajuns la rezultate ce concordă întru toate cu dogmele religiei creștine. Rod al unei meditații îndelungate — aproximativ treizeci de ani — sistemul acesta de metafizică se impune atențiunii noastre prin caracterul său original, prin armătura lui rațională și prin concluziile prețioase la cari ajunge. Fără să se folosească de datele revelației, autorul, sprijinindu-se exclusiv pe forțele spiritului — în care sunt implicate aspirații metafizice — ajunge să pună în lumină adevăruri ce concordă integral cu articolele noastre de credință. „Ideea unei Ființe supreme, ce condiționează totul, dar este exemptă de sub orice condiție, ideea spiritualității sale, ideea participării „eului“ spiritual la acest principiu care îl transcende, dar spre care el aspiră, iată câteva leitmotive cari se desvelesc la orice cercetare întreprinsă asupra adâncimilor ascunse ale „facultății noastre de a cunoaște“ (pag. 302). Intotdeauna spiritul omenesc a avut facultatea de a descoperi adevăruri evidente — ca cele semnalate — dar printr'un desacord intern ea s'a întunecat și s'a alterat, încât a trebuit să vină revelația divină ca să pună în lumină ceeace era inerent naturii noastre spirituale. „Revelația divină venea acum douăzeci de veacuri să pună în lumină ceeace fusese întotdeauna înscris în spiritul omenesc, dar prin nestatornicia și inconsecvența omenească a fost întunecat, șters, alterat“ (pag. 302).

Din spirit de onestitate intelectuală autorul nu se mândrește cu rodul strădaniei sale îndelungate, ci mărturisește — modest — că sistemul așa cum este închegat, nu-i aparține „ca o prestație personală“, „el fiind inerent și implicit oricărui spirit omenesc“. Fiecare ființă rațională are — în natura ei proprie — darul de a intui, de a descoperi și de a exprima adevăruri ca cele pe care le cuprinde sistemul metafizic al dlui prof. E. Speranția. Luminile revelației naturale constitue un îndreptar sigur pentru toți cei cari vreau să intre în tainele lumii și ale vieții, bine înțeles dacă aceste lumini nu sunt eclipsate de prejudecăți sau acoperite de vălul sumbru al ignoranței.

Pornind dela constatarea că spiritul nostru este îndreptat — în mod natural — spre transcendență, autorul se ridică împotriva formulei car-

---
[1]) Nae Ionescu: Metafizica, pag. 24.
[2]) Nae Ionescu: op. cit. pag. 27.

tesiene: „Cogito, ergo sum", pe care o consideră tautologie și instituie o altă formulă mai stringentă pentru mintea noastră mai realistă: „*Cogito, ergo credo*". Cugetării noastre i se pun o sumedenie de întrebări, la cari – în mod inexorabil – trebuie să răspundă. Răspunsul la o întrebare este o afirmație care exprimă o credință în posibilitatea atingerii adevărului de dincolo de cugetare. „A recunoaște existența unui adevăr obiectiv, înseamnează a recunoaște o existență care se distinge de gândire, înseamnează a afirma un dat care trebuie să fie înțeles ca independent de subiectul cugetător" (pag. 79). „A gândi (sinonim cu a pune întrebări) înseamnează a crede implicit în existența necondiționată a unui Adevăr adecvat; înseamnează a crede că există un Adevăr independent de subiectul cugetător" (pag. 79). In procesul cunoașterii credința premerge rațiunii. Actul inițial al credinței nu trebuie socotit ca rațional, ci ca prerațional, suprarațional. „Credința conține rațiunea în germene" (pag. 122). Credința și rațiunea, prin funcțiunea și destinul, lor sunt corelative. Recunoașterea primatului credinței in procesul cunoașterii este semnul concludent că sistemul se acordă minunat cu premisele doctrinei evanghelice, precum și cu interpretările judicioase pe cari le-au făcut Sf. Părinți și scriitorii bisericești dogmelor Bisericii noastre – cum a fost fer. Augustin, dela care ne-a rămas formula epistemologică: „Crede ut intelligas".

Existența obiectivă a Adevărului independent de cugetarea noastră implică – în mod necesar – și obiectivitatea conținutului său, precum și determinarea subiectului cugetător ca un agent de imprimare a formei sale obiectului. Subiectul este cel care cugetă, „cel care există în sine", iar obiectul este ceeace este cugetat, care „există în altceva". Subiectul și obiectul există independent unul față de celalalt, nu este cauză de existență unul pentru celalalt. Există între ei un raport de referință, dar nu de cauzalitate; raportul lor de referință este de natură logică, având-și fiecare o existență reală, ontologică. Tot de natură logică este și diferența dintre ei, întru cât alta este poziția fiecăruia în actul cunoașterii. Obiectul nu poate fi construit de cugetare și nici dedus din ea. El există chiar și atunci când nu-i imprimăm formele cugetării noastre. Cât privește subiectul ne dăm seama – din momentul ce reflectăm asupra conștiinței noastre proprii – că este altceva decât tot ce poate forma obiect pentru el. Subiectul uman nu are putere absolută asupra obiectelor – de a le creia sau nimici – și atunci trebuie să existe un subiect atotputernic, care condiționează întreaga realitate.

Precizările făcute în legătură cu deosebirea radicală dintre obiect și subiect erau necesare pentru a putea trece la soluționarea problemei nemuririi sufletului în sens creștin. Plecând dela independența și permanența subiectului față de orice obiect și dela faptul că obiectele pier, autorul deduce nemurirea sufletului. Credința în nemurirea sufletului este o cerință fundamentală a naturii noastre spirituale. Tendința spiritului spre perfecțiune – ori cum s'ar manifesta ea – este un argument în sprijinul nemuririi sufletului. Sufletul nu este nici „secrețiune cerebrală", nici „epifenomen", nici „suprastructură", nici „flatus vocis" – cum le place empiriștilor – recte materialiștilor – să-l numească – ci o substanță liberă și activă, care produce actele sufletești și condiționează pe cele fizice. El este expresia Spiritului Absolut, „a

Biserica Mănăstirii „Sf. Ilie Prorocul" din Maroshéviz (Toplița)

Spiritului îndreptat spre sine însuşi, a Spiritului care îşi constituie prin sine însuşi conţinutul“, a Spiritului concretizat în formula: „Substantia creans non creata“ (pag. 176). „Eul spiritual şi uman depăşeşte pământul şi foamea organică, fiindcă conţine în sine setea de înălţimi şi chemarea spre Absolut“ (pag. 97). Credinţa în nemurirea sufle-tului nu se poate nega decât dacă se adoptă un fel de relativism nihilist, care neagă existenţa ori-cărui lucru înafară de noi, cu alte cuvinte, dacă alunecăm sau în materialism grosolan sau în su-biectivism absolut. Ori cine ar îmbrăţişa atari puncte de vedere, s'ar vedea pus de nenumărate ori în situaţia de a se contrazice şi de a se desa-vua pe sine însuşi, prin acţiunile, cuvintele şi judecăţile sale (pag. 98).

In problema cosmologică dl prof. E. Spe-ranţia profesează teismul cel mai curat. Tot ce există, trebuie să aibă o sursă, un plan de exis-tenţă. Aceasta ne duce la credinţa în *Veşnic,* ca o condiţie a întregului univers. Insuşi spiritul nostru ne cere să admitem un principiu etern, prealabil şi necesar oricărui dat empiric, prin care există totul şi se explică totul (pag. 101). Exis-tenţa este un non-sens fără *esenţă.* Este dela sine înţeles că existenţa particulară a lucrurilor se si-tuiază între două limite – început şi sfârşit – pe câtă vreme esenţele presidează naşterea şi consti-tuirea lucrurilor. „Esenţele sunt *norme* de exis-tenţă şi apariţie a lucrurilor“. „Orice lucru con-stitue realizarea unei norme“ (pag. 102). Aici apare ideea de *creaţie,* în care spiritul – în cazul de faţă – Spiritul Absolut construeşte planuri, pentru a le introduce, concret, în real, dă formă lucrurilor şi le organizează potrivit arhetipurilor ce-i aparţin.

Spiritul absolut este identic cu Fiinţa supremă şi transcendentă, sursă a întregei realităţi şi creator al lumii. El este necondiţionat, îşi are logica sa proprie, este deodată şi lege şi legislator, (pag. 132). Logica aceasta a Spiritului Absolut şi armonia deplină ce-l caracterizează se resfrânge şi asupra lumii sub forma de ordine, regularitate, finalitate. Logica şi armonia cari domnesc în lume nu se confundă cu faptele şi lucrurile de ordin parti-cular. Pe deasupra varietăţii şi multiplicităţii con-ştiinţelor individuale există o regulă, un principiu de armonie superioară, de care sunt condiţionate conştiinţele individuale. Lumea şi noi depindem de o putere superioară, de o Ordine, care se manifestă pretutindeni, care ia mii de aspecte şi a cărei esenţă rămâne etern ascunsă şi inaccesi-bilă (pag. 119). Constatarea aceasta este un po-stulat metafizic al gândirii noastre practice şi e sintetizată în următoarea formulă: „Inafară de orice contingenţă şi de orice dat empiric, există un principiu de legalitate, fundamentul posibili-tăţii legilor imperative şi busola sensului lor“. (pag. 165). „Există în mod necesar şi de o ma-nieră transcendentă, *o voinţă perfectă, adică o Atotputernicie* – singura explicare acceptabilă – raţional – a existenţii „Lumii“, luată în întregul său ca dat real“ pag. 166).

Voinţa pomenită aci o numim funcţiune legislatoare, fiindcă a voi înseamnează a prescrie o normă acţiunii sale. A lucra liber înseamnează a lucra după o lege pe care ţi-ai dat-o. Gândirea absolută a Spiritului creator, modelând creaţiu-nea după propria sa logică, imprimă lumii propria sa lege şi, deci, propria sa voinţă (pag. 183). In virtutea şi sub auspiciile înţelepte ale voinţei per-fecte, noi suntem în măsură să emitem nu numai judecăţi de existenţă, ci şi judecăţi de valoare, adică avem putinţa să discernem între bine şi rău, să cântărim valoarea faptelor noastre, să le apre-ciem utilitatea, să le dirijăm către un scop, să le subordonăm unui ideal. Darul evaluării îl avem prin intervenţia unui dat preempiric. De voinţă este indisolubil legată acţiunea, care – prin natura ei – este optimistă, adică implică credinţa în per-fecţionarea lumii, „credinţa în posibilitatea unei creşteri a valorii lumii“ (pag. 150). Viaţa n'are sens decât prin disciplina muncii ordonate şi con-structive. Fiinţele raţionale, cari se complac în trândăvie abdică dela chemarea lor proprie de a-şi desăvârşi viaţa prin raportare la transcendenţă.

Existenţa lui Dumnezeu este axa sistemului de metafizică pomenit aci. Nici o problemă pri-vitoare la lume şi determinatele ei nu poate fi soluţionată satisfăcător fără concursul Spiritului Absolut – în care rezidă ştiinţa deplină – la care apelăm şi noi pentru a ajuta – în procesul cu-noaşterii firavelor noastre puteri omeneşti. Faptul că ne punem întrebări este un indiciu al insufi-cienţei noastre spirituale, iar satisfacţia pe care ne-o procură răspunsul la o întrebare o găsim în explicarea concretului prin abstract, a realului prin ideal. „A nega existenţa lui Dumnezeu în-semnează a renunţa la facultatea de a cugeta logic, adică a renunţa pentru totdeauna de a şti sau de a înţelege ceva, odată ce prin aceasta s'ar respinge postulatele fundamentale fără de cari nu există cugetare coerentă“ (pag. 184).

– In haosul deconcertant al vremurilor de astăzi, când valorile religioase sunt proscrise sau fluturate la paradă, articularea unui sistem de metafizică creştină de către un laic este semnul

neîndoelnic că setea de Absolut perzistă în străfundul sufletului contemporan. Ferocitatea tot mai accentuată din actuala conflagranţie mondială, este un accident - adevărat, foarte costisitor - care va trebui substituit prin cultul valorilor eterne ale sufletului omenesc, refăcând ruptura internă a omenirii, în care rezidă cauza dezastrului ce ne este dat să-l trăim. Refacerea unităţii spirituale a omenirii - drept chezăşie a pacificării celor învrăjbiţi - este condiţionată de vrerea insului de a se transfigura prin baia de lumină a credinţei creştine. Această valoare prezidează sistemul de metafizică a Dlui prof. E. Speranţia şi i-a luminat puterea raţiunii, ajutându-l să străbată - cu deplin succes - în toate compartimentele lumii şi ale vieţii, şi să îmbie sufletului nostru pustiit de amărăciune, ca rod al trudei sale îndelungate, un mănunchiu de adevăruri reconfortante şi salvatoare.

Máramaros (Maramurăş): Poartă românească

LELEA FRĂSINA

de ION I. GRIGORESCU

Am cunoscut-o când eram copil de școală. Când am văzut-o cu capul gol, cu părul încâlcit, împletit în două cozi ce atârnau pe umeri, nu m'am mirat, deoarece nu cunoșteam oamenii, nici obiceiurile lor. In naivitatea mea de copil priveam totul și toate așa cum mi se arătau, fără să mă mir. Pe urmă m'am deprins așa și nu mi-o puteam închipui pe lelea Frăsină altfel, precum nici astăzi, după treizeci de ani trecuți, nu mi-o pot închipui, fiindcă nu am văzut-o niciodată altfel. Mai târziu, când am observat că nici una dintre femeile de vârsta lelei Frăsina nu umblă așa, am întrebat pe părinții mei care este cauza acestei ciudățenii; și ei mi-au răspuns scurt: „Așa vrea ea să umble". Și deocamdată a trebuit să mă mulțumesc cu atât.

Când am fost în stare să înteleg și să judec lucrurile mai adânc, am aflat că această purtare a lelei Frăsina se datorește unui vechiu obicei local, care mai era în ființă pe timpul copilăriei mele, dar care încetul cu încetul a dispărut, precum — durere — au dispărut atâtea alte obiceiuri, așa că tineretul nici nu mai știe de existența lor.

Acest obiceiu constă în faptul că nici o fată înainte de măritiș sau dacă nu a „trăit" cu vreun bărbat nu avea voie să poarte năframă pe cap. Mai ales la joc sau la biserică dacă o fată ar fi mers cu năframă pe cap, ar fi fost privită ca o ciumă și îndată ar fi fost socotită în rândul fetelor bătrâne.

Datorită acestei datini, lelea Frăsina umblă și azi cu capul gol și numai iarna, când „pușcă chetorile" se îmbrobodește la cap cu o broboadă veche, iar vara, în toiul căldurilor, își ia pe cap câte o pălărie bărbătească de paie, veche și ea, găsită cine știe pe unde, numai ca să-i țină de umbră.

Dar mai păstrează ea și alte obiceiuri bune, astăzi dispărute. Dintre acestea mai demn de amintit este creștinescul obiceiu, după care în zilele de Paști și Rusalii după masă fiecare gospodar mai cu stare mergea la biserică ducând pâine, colaci, mâncare și băutură, lua fiecare pe câte unul sărac și acolo pe niște lespezi mari de piatră, în loc de mese, cari aveau împrejur scaune tot din piatră durabilă — întindeau masă frățească. Mai întâi căutau ca cei chemați să fie aceia cu cari avuseseră ceva ceartă, neînțelegere, sau îi pricinuiseră vreo pagubă și numai apoi veniau ceialalți. Astfel, această masă avea caracterul unui „ospăț al împăcării" așa cum se spune în cântarea Paștilor: „să iertăm toate pentru Inviere".

Se împărțeau colaci cerșetorilor și țiganilor veniți de prin alte sate și mai pe urmă, când focul iubirii (sau uneori și al beuturii) încălzea inimile, începea împăcarea între dânșii. Era frumos să vezi cum după vorbe binevoitoare — întrerupte de câte o înghițitură de vin — trecutul dispărea și pacea se cobora peste toți parcă sub imboldul unui Duh venit de pe alte tărâmuri. Abia sub seară oamenii plecau acasă împăcați și liniștiți, împrăștiindu-se fiecare întru ale sale.

Astăzi la aceste mese se adună numai bogații și se ospătează între ei punând la cale căsătorii și altele afaceri, bineînțeles numai între ei.

Numai lelea Frăsină mai merge la Paști și Rusalii cu desagii de colaci la biserică și după ce-i împarte săracilor se duce acasă mulțumită. Privind în urma ei mă gândesc câtă putere de voință, câtă tărie de suflet a pus Dumnezeu în această femee. Mă gândesc câte ispite n'a îndurat în tinerețe, când — spun oamenii — atâția și atâția au cerut-o în căsătorie și câte batjocuri n'a suferit în epoca trecerii în rândul așaziselor „fete bătrâne" Dar toate le-a răbdat, numai ca să aibă dreptul să umble în capul gol.

E drept că lelea Frăsina are în ea ceva din voinicia și curajul bărbătesc. Până mai anii trecuți își cosia ea însăși fânețele, ca să-și poată ținea o vacă de lapte. Mânuia coasa cu dibăcie și când cineva încerca s'o ia peste picior, se pricepea să-i răspundă cum se cuvenea.

Toată vremea e la munca câmpului și numai seara și pe vreme rea se ocupă cu lucrurile casnice. Hrana și îmbrăcămintea ei e tot ca din bătrâni. Rareori gătește, iar hainele ce le poartă sunt toate făcute de ea, din pânză groasă, aspră. Asta din pricină că totdeauna se grăbește. Totuși lelea Frăsină n'a fost niciodată bolnavă. Acum e slăbită numai din cauza bătrâneții și adeseori spune celor ce o ascultă, vorbind ca bărbații: „Nu-s stăpân", adecă n'am putere.

Asta-i lelea Frăsina: „Viul parastas al altor vremi".

Duhul lumii și duhul lui Hristos

de L. G. MUNTEANU

Trăim vremuri mai cumplite decât au trăit vreodată moșii și strămoșii noștri. Ar spune iscoditorii Scripturii: vremuri apocaliptice. Căci azi vrășmășia dintre neamuri clocotește, lumea întreagă e ca o mare înfuriată, care-și frământă apele într'un joc nebun de valuri uriașe, cari distrug tot ceeace întâlnesc în cale. Ura și-a aservit totul: toată puterea de muncă a sutelor de milioane de oameni, toată puterea de producție a pământului, toată iscusința minții. Dela o margine la alta a globului, o singură lozincă însuflețește viața: fabricați arme de luptă, arme cât mai distrugătoare, cât mai diabolice. Dacă eforturile de azi, cari istovesc până la vlăguire puterile omenești ar fi fost puse în slujba progresului și iubirii, istoria ar fi marcat cea mai înfloritoare epocă. Posteritatea nu va găsi o justificare cuminte pentru oribila vărsare de sânge, de distrugere a zilelor noastre.

Și în mijlocul nebuniei universale omul ca individ este neputincios. Ori unde ar fi, oricine ar fi, moartea și ruina îl pândește. Existența individuală este o probabilitate de ani, de luni, de zile, de ore. Fronturile de luptă se încrucișează într'o rețea de paianjen pe cinci continente. Mările și oceanele sunt străbătute de „cetățile" morții, iar văzduhul cerne ploaie de foc.

Suferința generală nu mai poate fi tălmăcită în cuvinte. Căci nu-s cuvinte cari să poată cuprinde adâncul durerii milioanelor de tineri morți pe întinsul câmpurilor de luptă, suferința milioanelor de prizonieri, goi și flămânzi, sbuciumul milioanelor de femei, copii și bătrâni cari luptă cu sărăcia, cu nesiguranța și frica prăpădului din văzduh.

In fața suferinței fiecăruia ni se impune o atitudine de viață. Posibile sunt două: atitudinea dictată de duhul lumii acesteia și atitudinea dictată de duhul lui Hristos. Prima se caracterizează printr'o totală nepăsare față de tot ceeace nu suntem noi și interesele noastre directe, printr'o concentrare a tuturor eforturilor esclusiv în jurul persoanei noastre și a intereselor noastre. Este o atitudine însuflețită de cel mai brutal egoism.

Omul care se încadrează în această formă de viață rămâne rece la vestea că prietenul său a căzut pe câmpul de luptă; nu găsește niciun cuvânt de îmbărbătare pentru familia îndoliată; nu se simte dator a întinde o mână de sprijin celor rămași fără ajutor. Spitalele pline de răniți, coloanele de invalizi, orfanii cerșitori îi apar ca ceva firesc; deaceea îi lasă în grija autorităților; privește ca la ceva pitoresc la taberile de refugiați, încântându-se de variația porturilor și obiceiurilor, de primitivitatea traiului lor; ruinele caselor dărâmate de bombardamente, mulțimea celor rămași fără adăpost, fără o haină, fără o bucată de pâne îl alungă, jalea și moartea îl înfioară, îi face rău. El nu simte, nu trăiește această suferință. Pentru el nu există frate. El vede în viață numai o luptă pentru existență, dela om la om, dela neam la neam. Ferice de cel ce răzbește și vai de cel ce cade. Compătimirea, jertfa pentru semen depășește puterea lui de pricepere.

A doua atitudine inspirată de duhul lui Hristos reprezintă tocmai contrarul. Se caracterizează printr'o adâncă înțelegere a suferinței generale, printr'o străduință dusă până la jertfă pentru alinarea ei.

Pentru omul acestei categorii pilda și porunca Mântuitorului sunt mai de preț decât toate averile din lume, decât propria lui viață. El își

dă seama în orice situaţie, de ce ar fi făcut Hristos în locul său. Il doare sufletul pentru cei cari mor cu armele în mână, fie că sunt cunoscuţi, fie că-i sunt necunoscuţi, fie că sunt din acelaş neam cu el, fie că sunt streini. Fiindcă toţi îi sunt semeni.

Punga şi-o deschide pentru cei lipsiti. Duce cuvânt de îmbărbătare unde este lipsă. Casa lui este adăpost pentru cei rămaşi pe drumuri. Imparte bucata de pâine cu cel flămând şi haina cu cel gol. Nu pregetă a obosi în mijlocul celor descurajaţi. Işi expune viaţa pentru a salva dela moarte pe cei ameninţaţi. El este samarineanul milostiv din Evanghelia Domnului.

Normal ar fi, ca în obştia creştină să nu domine decât duhul lui Hristos. Durere însă realitatea este alta. Duhul indiferenţei şi al egoismului este mai puternic. El a provocat şi alimentează vâltoarea, el întreţine ura dintre oameni, el măreşte din zi în zi suferinţa. El împiedecă răsăritul zării de lumină care să apropie pe oameni, care să înlăture obstacolele cari stau în faţa înţelegerii dintre neamuri şi a păcii atât de mult dorite. E duhul satanei.

Da, vedem azi creştini cari cântăresc interesele băneşti cu vieţile omeneşti, cari doresc prelungirea dezastrului pentru câştiguri nebune; cari se bucură de suferinţa altora, speculându-le lipsurile şi îmbogăţindu-se de azi pe mâne; cari se năpustesc ca hienele peste dărâmăturile bombardamentelor, pentru a fura ceeace a rămas din pustiire; cari prădează averile nenorociţilor smulşi din rosturile lor de vrăşmăşia vremii; cari trăiesc în belşug şi desfătare, când lumea sufere şi plânge.

Este o ruşine când în asemenea împrejurări oficialitatea trebue să aducă legi cu sancţiuni capitale pentru a înfrâna specula, furtul, desmăţul şi neomenia. S'a îndobitocit atât de mult omul? Unde este nobleţa cu care se laudă progresul? Unde este sufletul care ne distinge de animal?

Pentru indivizi şi neamuri viaţa în duhul lumii acesteia azi este o pată mai mare decât însaşi umbra războiului în judecata istoriei.

In deosebi să ne gândim la acest lucru. Suntem răspunzători în faţa lui Dumnezeu şi în faţa lumii de mâne. Căci nime nu se va putea sustrage acestei responzabilităţi. Cu egală şi dreaptă măsură se va cântări atitudinea tuturor. Nu vor fi oameni suspuşi şi oameni de rând, nici neamuri mari şi mici. Dimpotrivă, cei mici vor fi mari prin nobleţa sufletului lor – şi invers. Iar dreptul la viaţă şi cinste al neamurilor va fi strâns legat de atitudinea de omenie, de dreptate, de milă şi de jertfă.

Să nu fie zadarnică jertfa lui Hristos pentru a ne renaşte la viaţa nouă, nici să dispreţuim strădaniile de veacuri în slujba înnobilării sufletului omenesc.

De aceea în viaţa noastră de azi să triumfe duhul lui Hristos. El ne va aduce mângâiere în suferinţă, el ne va da curaj de rezistenţă, el ne va fi salvarea. Dacă-l înţelegem şi-l trăim în toată puterea lui, vom învinge ura din lume cu toate armele ei şi vom ieşi biruitori după oricâte jertfe ni s'ar cere.

LA STÂNĂ

de Pr. AUG. FAUR

„Domnul Cantor“ e om intre două vârste. Inalt, spătos, cu faţa bălană, cu părul puţin cam rărit în ceafă şi cu o faţă ovală ca o veşcă de lună.

Cântă mândru de tot. Oamenii mai răsăriţi din sat spun că aşa l-au pomenit. De când era ţânc de câţiva anişori se apropia de strană şi lăsa să i se strecoare de pe buze răspunsuri de toate nuanţele. Şi aşa, azi un tropar, mâine un condac – şi ţâncul a ajuns cu timpul să susţină întreagă strana. Acum e cantor în toată legea. Şi nu numai de azi, ci de mulţi ani. Aşa l-a aflat răsboiul trecut şi aşa-şi petrece vremea şi azi, glăsuind mândru la toate slujbele noastre bisericeşti.

In sat e gospodar bun. Prin muncă cinstită şi-a făcut un rost frumos. Umblat mult printre oameni, chiar cu oarecare şcoală şi-a însuşit o ţinută demnă, încât numai surprinde pe nimeni dacă dela cel mai tânăr până la cel mai în vârstă credincios din sat îl întâmpină cu epitetul de domn. Şi e domn în toată regula, nu glumă.

Domnul Cantor vorbeşte tare plăcut. Vorba lui e rară, cadenţată şi cu o nuanţă de bunătate şi duioşie uşoară. Cine-l aude prima dată vorbind, i s'ar părea că aude vocea blajină a unui călugăr cuvios.

Senin şi blând, nu râde niciodată. Şi tocmai în aceasta stă farmecul. Vorba lui te poartă prin toate părţile, desvălue atâtea taine de pe unde a umblat, încât îl asculţi cu interes. E un adevărat meşter în ale vorbei.

Ne-am cunoscut la biserică şi după întâlnire ne-am despărţit cu strângere caldă de mână. Nu ştiam dacă voi mai sta prin satul lui şi la gândul că nu ne vom mai revedea m'a cuprins un văl uşor de părere de rău.

Dar lucrurile s'au petrecut altfel.

Credincioşii munteni din sat îşi scoseseră de mult turmele prin poenele munţilor. Ciobanii îşi cântau din fluer doinele şi pe poliţele stânii caşii se înşiruiau într'o ordine desăvârşită, de-ţi era mai mare dragul să-i priveşti. Totul era la locul lui. Mai lipsea, doar, una: darul şi binecuvântarea lui Dumnezeu. Şi o treabă românească fără de una ca asta nu se pomeneşte.

Părintele Valerian, parohul locului, urma să plece la o sfeştanie într'una din zilele ce urmau. Aşa era datina şi aşa era şi dorinţa baciului Vasile. Ştiindu-mă dornic după viaţă, după pajişti cu iarbă şi flori, chiar obsedat de nostalgia câmpului şi a pădurii, mă invită să-l însoţesc până la o stână din vârful unor dealuri mai răsărite de pe hotarul comunei. Nu ştiu dacă l-am lăsat să-şi termine ce avea de spus şi m'am grăbit cu răspunsul meu pe de-a 'ntregul plin de recunoştinţă.

In spre ziua ieşirii în munte eram tare îngrijorat ca nu cumva să ni se zădărnicească planul. Vremea însă a ţinut cu noi. Ceaţa de

dimineața s'a resfirat la cele dintâi sclipiri aurii ale soarelui, așa că pe la zece cerul ne surâdea cu un albastru străveziu, de-ți era mai mare dragul să-l privești.

In coloană de marș spre stână eram vreo cinci Rumâni. Doi preoți, un ieromonah, Domnul Cantor și un bălețaș ștrengar, care știa să cânte pe limba tuturor lighioanelor. După ce am cotit la stânga dela șoseaua națională, am trecut prin grădinile deschise ale câtorva gospodării dela marginea unui cătun și apoi, după un mic urcuș, am ajuns la o linie ferată, îngustă, ce-o lua spre înălțimile Călimanilor. Povestea se desfășura în jurul regiunii, a unei mănăstiri vechi de pe o culme de deal din apropiere și despre alte lucruri obișnuite cu prilejul unor asemenea călătorii. După un anumit timp am părăsit linia ferată, lăsându-o să se încovoaie la stânga, iar noi ne-am văzut de cale pe covorul mătăsos al unei poeni din față.

Abia am ajuns să punem piciorul pe iarbă verde și toată atmosfera s'a schimbat. Ne mai fiind obligați să fim atenți la fiecare pas, ne-am putut roti privirile pe toată întinderea ținutului, de nu știam ce să admirăm mai mult. In față, poiana se ridica plină de farmec, ici-colo umbrită de crengile stufoase ale unor stejari răsleți, în depărtare se profilau pădurile înalte și dese ale depresiunilor sub-carpatice, iar în dreapta privirile se pierdeau pe suprafața întinsă a poenii, ale unor văi cu sclipiri argintii de ape, pe cătunul din vale și pe coarnele înalte și îndepărtate ale unui munte înalt.

— Toate ca toate, rupse vorba ieromonahul Iulian, dar ar fi bine, Domnule Cantor, să spui și Părintelui pățania cu țiganul dela înmormântarea bătrânului din anul trecut.

Domnul Cantor a răsuflat puțin și după ce s'a uitat o leacă spre mine, a răspuns mirat.

— Cum, Părinte? Ce ai zis? Să spun și în fața Preacucerniciei Sale polovăgenii de acestea cari se întâmplă pe la noi? Nu! Mai bine să vorbim de altceva! N'aș vrea ca plecând dela noi să ducă amintiri neplăcute.

— Da, Părinte, nu știai că diacul meu e meșter în ale vorbei, reluă vorba părintele Valerian. E o traistă fără de fund și dacă se apucă să deșerteze din ea, nu mai termină nici într'o săptămână.

— Nu, Domnule Cantor, nu mă supăr, reluai și eu vorba. Fii bun numai și desleagă-ți sacul că sunt bucuros să aud lucruri cât mai multe de pe aicea.

— D'apoi dacă nu va fi cu supărare la cinstita Dumniavoastră față, apoi voi spune, dar dacă voi greși cu ceva să nu fie pe sufletul meu, ci pe pe al acelora cari m'au îndemnat la vorbă, zise șăgalnic Domnul Cantor.

— N'ai frică de nimic. Oameni suntem cu toții și azi de aceea am ieșit în munte ca să ne înveselim cu tot ce ar putea desfăta sufletul.

— Apoi, vedeți, începu Domnul Cantor, eram la o înmormântare cu părintele cel bătrân. Toate le-am făcut, după cum se cere, cântând întreagă slujba, cu cetaniile ei, cu versul ei și cu iertăciunile fără de sfârșit ale părintelui. La mormânt părintele a avut de grije să-l așeze după datină, pecetluind groapa, iar după toate acestea urma să facem la casa mortului și sfeștania. Că, doară, știți și Prea Cucernicia Dvoastră, că la noi așa e legea. Un prohod fără Sfeștanie și mai ales fără pomană nu-i prohod de om cinstit și gospodar. Cei rămași au făcut o masă frumoasă și ne-au poftit să ocupăm loc după slujba și rangul ce-l avem în tistia bisericească.

Părintele bătrân s'a așezat în fruntea mesei. După el ar fi urmat, vedeți, cantorul, dar n'a apucat bietul om să-și vadă locul, căci un puradel de țigan, care a lucrat la săpatul groapei, s'a grăbit să se așeze în dreapta Sfinției Sale. Noi, ăștialalți, n'am zis nimic, căci știam cam ce gânduri l-a îndemnat pe puradel să se așeze în acel loc de cinste. Un bătrân însă din vecini, prieten bun cu fieiertatul răposat, nu putu să-și astâmpere nedumerirea.

— Bine, măi Purel, dar cum de te-ai așezat tu tocmai lângă părintele? Nu știi că locul tău nu e acolo? Ia lasă locul acela pentru Domnul Cantor și vină tu aci lângă colegul tău Bălibașa.

— Mirat, Purel s'a ridicat și privind spre părintele bătrân a replicat îndată:

— Dar, ce, moșule? Părintele e spurcat, de nu pot să stau lângă el?

Nici n'am apucat să savurăm bine răspunsul isteț al țiganului și țâncul care vorbea pe limba tuturor lighioanelor îi și aduce aminte de o altă întâmplare petrecută tot cu un țigan de prin părțile acelea.

— Spuneți-o Don Cantor, spuneți-o și pe asta, că-i tare frumoasă.

— Ia'n mai tacă-ți fleura, că doar nu m'oi executa și la comanda ta, zise Domnul Cantor. Uite, ne apropiem de marginea poenii și de aci trebue să coborim în vale.

Intr'adevăr, din capătul de sus al poenii am fost nevoiți a coti desișuri și după ce am trecut peste un loc apătos, în dreapta și 'n stânga căruia se ridicau păduri dese, am ajuns aproape

de locul dorit. De altcum era şi vremea, că umblasem în căutarea lui mai bine de două ore.

Stâna era pe coasta contrară a unui dâmb sănătos ce trebuia să-l urcăm. După o hodină bună în vârful pantei, am coborît spre destinație. Pajiştea era umbrită de câţiva fagi stufoşi. Oile, vârîte de căldură una cu capul în cealaltă, stăteau în grupuri răsleţe, la umbra fagilor din apropierea stânei.

Cei dintâi cari ne-au luat în primire au fost câinii baciului, nişte dulăi lânoşi, cu colţii ieşiţi şi cu buzele rânjite, de să ne mânânce nu altceva. Eram cinci la număr, dar par'că cei zece ochi ce-i aveam nu ne erau de ajuns să privim dihăniile acelea înrăite şi pornite. Noroc că din mijlocul colibei s'a desprins deodată chipul ciolănos al unui vlăjgan, că altfel nu ştiu cum am fi putut scăpa de colţii lor.

– Ua Cioban! Vino încoace Ursule! Du-te la dihănia şi tu, măi Satan! N'auziţi? La oi, că vă fac de petrecanie îndată! Şi vocea baciului ameninţa dihăniile cu tot felul de cuvinte, repezindu-se când într'o parte, când în alta, până a putut să le liniştească.

– Nu vă temeţi, prea cinstite feţe bisericeşti că nu vă face nimic, numai latră ei, că aşa li-e felul. Placă-vă şi vă odihniţi o leacă.

– Acuma nu ne mai temem de nimic, putu să îngâne Domnul Cantor, că eşti dumniata aici. De nu săreai, nu ştiu dacă am fi rămas cu pantalonii întregi.

– Is cam îndrăsneţi, mânce-i turbarea, reluă baciul supărat de cele ce erau să se întâmple.

– Işi fac numai datoria, frate Vasile, zise părintele Valerian. Noi trebuia să venim cu mai multă băgare de seamă, să ocolim stâna – şi atunci nu ne-ar fi simţit aşa de repede.

– Acuma nu mai e nimica, bine că am scăpat de rău, intră în vorbă un altul din grup, ştergându-şi de pe frunte sudoarea ce-l năpădise în momentele când îi era pielea în joc.

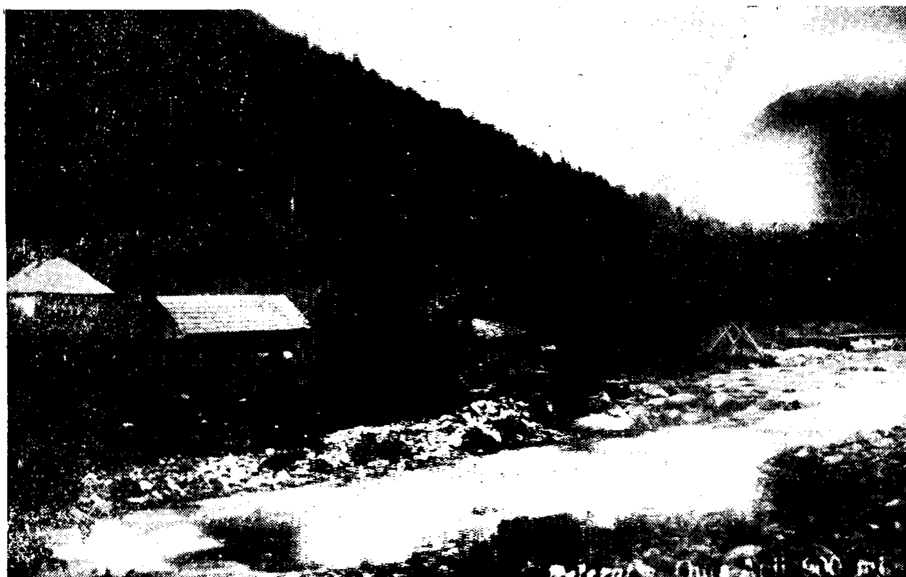
Obosiţi şi mai ales înfricaţi de cele ce erau să ni se întâmple, până când baciul a făcut o leacă de ordine cu oamenii cari veniseră după caşi, ne-am aşezat şi noi la umbra unor tufani mai răsăriţi, să ne odihnim.

In faţa noastră era stâna. O ridicătură mică de bârne orizontale, cu o fereastră mică şi o uşă scundă, prin care nu puteai trece dacă nu-ţi aplecai mai întâi capul. In faţa ei era un fag cioplit, în cioturile căruia erau atârnate câteva vase de pământ şi o găleată curată. Un suman vechiu era atârnat de un colţ al stânei. La o svârlitură de loc, între nişte tufişuri, era strunga oilor de unde numai cu câteva minute înainte de a sosi noi au dus oile. Mai în dreapta, o oaie legată de un ţăruş strâmb stătea cu limba scoasă.

– O fi capie, zise unul dintre noi; şi fără să-i dăm prea multă importanţă ne-am trecut privirile peste crestetele fagilor din faţă pentru a ni le opri pe culmile pline de zăpadă ale Călimanilor.

– Mă iertaţi, Cinstiţi Părinţi şi Domnule Cantor, ne zise deodată omul cel ce a împăcat mai înainte dulăii stânii. Am gătat cu toate slujbele şi acum pot să stau alăturea de dumneavoastră.

Era baciul Vasile Goia. Un om, să fi tot având 40 de ani. De statură mijlocie, subţirel şi ciolănos, cu fruntea ridicată, cu faţa lungăreaţă şi puţin suptă sub bărbie şi cu păr negru bogat aruncat peste cap într'o formă mai mult orăşe-

Râu de munte

nească de cât de om trăit în mijlocul pădurii. Ne-a strâns cu putere mâinile fiecăruia, vorbind într'un graiu limpede, de-ţi era mai mare dragul să-l asculţi.

Dacă n'ar fi avut cămaşa aceea soioasă şi groasă, după toată ţinuta lui n'ar fi îndrăsnit nimeni să spună că e cioban şi-şi petrece viaţa în codru. Ochii-i străluceau ca doi luceferi de către ziuă.

S'a aşezat frumos lângă noi şi din câteva cuvinte ne-am împrietenit. Vorbea cu atâta siguranţă ca şi când am fi trăit totdeauna împreună.

— Cinstiţilor Părinţi, mă bucur că aţi venit azi la stâna mea. Şi bucuria mea e cu atât mai mare cu cât văd că şi părintele dela oraş m'a cinstit cu persoana dumnisale. Dumniavoastră, părinte Valerian, ştiţi cât ţin eu la rânduelile noastre creştineşti; nici acum nu voiam să plec de aci cu oile spre inima Călimanilor, până nu ceream şi darul Celui de sus. Eu am văzut în atâtea rânduri bunătatea şi puterea lui Dumnezeu. In Rusia, unde bine ştiţi că am stat 14 luni, nimeni altul nu m'a ajutat decât bunătatea şi puterea Lui cea mare. In dreapta şi 'n stânga mea cădeau feciorii ca snopii şi eu am rămas întreg.

— Dar ce-i cu vitele, reluă Domnul Cantor. Am auzit că ţi s'au rătăcit prin pădure. Le-ai aflat?

— Incă nu! De două zile nu le pot da de urmă. Pe oricine am întrebat, nu mi-a putut da nicio desluşire. Dar nu-i nimic, dacă va fi cu voia lui Dumnezeu să le mai am, nu mi-e frică. Dacă El va vrea să treacă peste mine această încercare, o primesc liniştit. Ce-i cu voia lui Dumnezeu tot e bun.

— Toate ca toate, frate Vasile, intră în vorbă părintele Valerian, dar ar fi bine să ne terminăm slujba noastră şi după aceea apoi mai putem lungi vorba chiar şi până diseară.

— Că bine ziceţi, părinte, dar eu n'am vrut să vă stric din rânduială, că şi aşa ştiam că dumneavoastră nu vă uitaţi de datorie.

Oile erau adunate în cerc la umbra fagilor din jur. Ne-am apropiat de un scaun pe care era o vadră smălţuită cu apă şi două mucuri de luminare. In faţa noastră s'au aşezat în genunchi baciul Vasile, având în stânga şi 'n dreapta lui pe cei trei flăcăi, cari îl ajutau. Cu părul vâlvoi, cu grumazii desfăcuţi şi cu faţa bronzată de soare, flăcăii au stat nemişcaţi, ca nişte statui de granit. Serviciul a fost măreţ. In inimă de codru vocea mândră a Domnului Cantor plutea ca o mireasmă plină de căldură peste cei de faţă. In afară de glasurile slujitorilor nu se auzea nimic. Şi pentru ca Sfeştania să lase urme vizibile, părintele Valerian a însemnat chipul sfânt al Crucii pe un fund de şustar, împodobindu-l în cele patru laturi cu cuvintele cele vii şi aducătoare de biruinţă ale Mântuitorului Hristos.

La sfârşit, am făcut un ocol în jurul oilor, stropindu-le cu aghiasmă, iar după aceea ciobanii au îngenunchiat din nou, tresărind fiecare atunci când, pomenindu-le numele, implorau mila Cerului să-i ferească „de ciumă de foc, de foamete, de venirea altor neamuri sau de războiul cel dintre noi".

In semn de recunoştinţă, baciul Vasile ne-a strâns din nou mâinile, mulţumindu-ne pentru slujba făcută.

Trecând prin faţa stânei, soţia baciului mă invită să-i trec pentr'un moment pragul. Am intrat.

Cele dinlăuntru ale acestei încăperi nu se deosebeau întru nimica de înfăţişarea din afară. Numai că în afară nu erau decât pereţii goi, în lăuntru erau o serie de policioare şi cuie pe care erau aninate o mulţime de lucruri ispititoare. Pe o laviţă erau aşezaţi după vechime un rând întreg de caşi, unul mai mare decât celalalt. De un cui de lemn atârna o merindare din care se scurgea zărul celui mai proaspăt caş, iar jos era o putină destul de mărişoară, în care se aduna grăsimea pentru unt. In partea dreaptă mijeau câţiva cărbuni aprinşi.

Ca să împlinesc voia băciţii, am stat puţin pe marginea unei laviţe dure, clătinând o putină mică, în care era chiagul pentru lapte.

Afară, prietenii s'au aşezat la sfat. Venit şi eu în mijlocul lor, am reluat povestea ciocnind împreună dintr'o lichioare pe care baciul ospitalier o pregătise cu zahăr. Până în cele din urmă, pe covorul de iarbă verde s'a încins o masă ca'n poveşti. Caşul proaspăt şi dulce se amesteca cu jintuiala, cu „balmoş"-ul cel vestit, cu bucăţi de miel rumenite în frigare după modelul haiducesc, cu plăcintele şi cocoradele pe cari cei ce nu trăiesc în apropierea stânelor, nici închipui nu şi le pot.

— E frumos aici, reluai vorba, şi mă bucur că am putut ieşi aici în mijlocul hotarului. N'am mai umblat în slujbe de acestea mai bine de şapte ani şi azi când stau cu dumneavoastră la sfat, parcă văd pe foştii mei credincioşi dintr'o comună răsleţită pe patru cătune din Munţii Apuseni. Acolo încă era datina aceasta. Ieşiam primăvara în fiecare colţ de hotar, la fiecare cruce, cu tot satul după mine. Prilejurile acestea stârneau adevărate sărbători câmpăneşti.

— Nimic nu-i mai creştinesc şi mai romă-

nesc decât ca fiecare lucru să-l începi şi să-l sfârşeşti cu o rugăciune, zise baciul. După cum am mai amintit, peste câteva zile voi pleca cu oile în inima Călimanilor şi acolo voi sta toată vara. Gazdele cărora le trebue brânză vor fi nevoiţi să vină şi să o ridice de acolo... Şi dacă fac rugăciunea aceasta în fiecare an, plec liniştit, ştiind că voi fi ferit de năcazuri. Acolo sunt tot felul de fiare, unele mai hrăpăreţe decât altele, dar nu-mi pasă. De când fac slujba asta – şi mulţam Domnului, o fac din copilărie, – nu mi s'a întâmplat să am pagubă nici într'un miel. Cât priveşte vitele ce s'au rătăcit prin pădure, sunt sigur că până în cele din urmă, le voi găsi.

Povestea se încinsese de-a binelea. Umbra sub care ne-am aşezat după Sfeştanie ne-a părăsit, înaintând în susul coastei. Şi cu fiecare clipă umbrele se lăsau tot mai dese. Fiind totul pe sfârşite ne-am ridicat pentru plecare. Am dat mâna baciului Vasile, celorlalţi ai lui şi ca nişte fantome întârziate, am început a face calea întoarsă spre sat.

– Intr'adevăr, îmi pare cinstit acest om, mă adresai Domnului Cantor.

– Bine ziceţi Părinte. E om cu frica lui Dumnezeu. Eu îl cunosc de când era plod de câţiva anişori. La oi a crescut şi cei ce-i încredinţează lui oile sunt liniştiţi, căci omul acesta îngrijeşte de avutul altuia ca şi de al lui propriu.

... Şi păşind agale pe iarba umedă Domnul Cantor a prins a-şi deslega din nou traista cu polovăgenii, numai cât de data aceasta a lăsat la o parte pe acelea cu ţigani pentru a spune altele mai pline de tâlc.

– Să vedeţi Părinte, am văzut şi eu o întâmplare pe care n'oi uita-o nici când oi închide ochii pentru vecie. Era în decursul războiului trecut şi eram în plutonul unui strajameşter din cale afară de rău şi care spurca numele lui Dumnezeu cu fiecare vorbă. Eram mai mic în grad decât el, dar totuş dela un timp m'am apropiat de el şi i-am spus că noi suntem în stare să executăm ordinele cu aceeaş conştiinciozitate şi dacă nu ne înjură. Ori cum, e păcat înaintea lui Dumnezeu să-i spurce atâta numele fără de niciun rost. Acelaşi lucru i l-au spus şi ceilalţi gradaţi, dar nu era chip să poţi ieşi cu el la capăt. Nu se lega vorba bună de el, cum nu se leagă nucile de pǎrete. Dacă am văzut cu cine avem de lucru, ne-am hotărît cu toţii să fim cât se poate de rezervaţi faţă de el. Ii executăm ordinele cătăneşti şi de acolea în colo, pace bună. Şi aşa era situaţia noastră destul de grea, nu mai voiam să ne-o îngreuneze şi el cu atâtea vorbe urite.

Intr'o zi însă trebuia să mergem într'un serviciu de recunoaştere. Mica noastră echipă era alcătuită dintr'un sublocotenent, strajameşterul de care e vorba, un gradat inferior şi cu mine. Călătoream prin mijlocul unei pajişti frumoase, domnul sublocotenent şi cu strajameşterul mergând înainte, iar eu şi cu colegul, la câţiva paşi în urma lor. Deodată, din sacul strajameşterului am văzut cum a ieşit o fâşie uşoară de fum şi abia a mai fost vreme să încunoştinţez pe cei din faţă de pericolul ce ne ameninţă şi o duduitură puternică se desprinse din rucsacul lui, sguduind ţinutul până la mari depărtări. Trei am scăpat ca prin minune, mai având atâta vreme să ne trântim la câţiva paşi de cărare în iarbă. Strajameşterul însă a rămas fărâmiţat pe loc. N'a mai avut răgazul să arunce sacul dela el şi grenada a explodat. Lângă trupul lui sfârticat în bucăţi, am îngenunchiat cu toţii, murmurând o rugăciune. L-am îngropat la rădăcina unui copac din apropierea cărării şi ne-am văzut de cale mai departe.

Soarele era spre asfinţit şi stâna baciului Vasile demult s'a pierdut după coastă... Ajunşi la linia ferată am început a număra din nou traversele, grijind ca nu cumva să păşim peste două de-o dată.

Ştrengarul care ştia grăi pe limba fiecărei lighioane, lăsă să i se strecoare un lătrat grohăit, mai-mai să pună în mişcare pe toţi câinii gospodarilor din cătunul spre care ne îndreptam.

CE-AR FACE ISUS IN LOCUL MEU?

de EMIL NICOLESCU

III.

După ce în primul articol am expus, în mod teoretic, principiile generale ale mişcării de o mai intensă trăire creştină iniţiată – după scriitorul Ch. M. Sheldon – de pastorul Henric Maxwell, în al doilea am arătat cum le-au tradus în faptă unele categorii de cetăţeni. De astădată voi arăta ce fel de atitudine a înţeles să ia faţă de noul ritm de viaţă lumea femenină cu însuşirile ei caracteristice.

Din primul moment al lansării apelului de către pastor, din mediul femeiesc i-au dat ascultare două tinere din elita societăţii, de cari se ocupă mai pe larg romancierul. Una e Raşela Winslow, o fată încântătoare, crescută într'una din cele mai costisitoare şcoli ale Americei, lansată mai apoi în lume ca moştenitoarea unei situaţii din cele mai de invidiat socotite de oameni. Inzestrată pe deasupra şi cu o voce minunată „se dusese să studieze cantul pe lângă unul din cei mai vestiţi profesori din Europa; după aceea se întoarse la Raymond, unde de un an, cânta în corul dela Catedrală". I se plătea bine şi până la acea Duminecă dorise triumfuri tot mai mari în lumea muzicală. In ce s'ar fi deosebit cariera ce se deschidea înaintea ei, de aceea a oricărei cântăreţe de profesie? – Poseda o avere în glasul ei, o ştia, fără să se laude, dar ca un fapt de netăgăduit, şi până atunci n'avusese altă ţintă decât să întrebuinţeze această voce pentru a strânge bani şi aplauze".

Norocul părea s'o favorizeze, contribuind la împlinirea visurilor ei de artistă. Directorul unei trupe de operă o auzise cântând un solo la biserică. Apreciindu-i talentul remarcabil, îi scrise că o astfel de comoară nu putea sta ascunsă şi că el ar fi fericit s'o înfăţişeze lumii. De aceea-i propuse un angajament pentru un şir de reprezentaţii ce avea să le dea în cele mai de seamă oraşe ale Statelor-Unite, oferindu-i un onorar foarte ridicat. Tot atunci primi o ofertă şi mai ispitoare, fiind invitată să se alăture câtorva artişti, toţi oameni cu faimă, cari intenţionau să organizeze un mare ciclu de concerte, asigurându-i-se un salar de douăsute de dolari pe lună pentru întregul anotimp.

Dar tocmai în clipele când viitorul se contura în asemenea culori surâzătoare pentru ea, deschizându-i perspectiva realizării apropiate a scopurilor ei, a venit pastorul ei cu lozinca nouă, care a impresionat-o profund. Evident, dacă aceste oferte i-ar fi fost făcute mai de vreme, Raşela ar fi acceptat fără şovăire pe cea mai avantajoasă. Venite însă după lansarea apelului, ele o fac să reflecteze asupra întrebării: „Cum a slujit ea creştinismul cu talentul ce primise? Cea mai bună întrebuinţare ce putea să-i dea, consta oare în vinderea acestui dar cu atâta pe lună, colindând sălile de concerte, îmbrăcându-se minunat, îmbătându-se de aplauze şi făcându-şi o faiă de mare cântăreaţă?" Oare Iisus ar fi întrebuinţat un glas frumos ca să facă din el o monetărie? Iar răspunsul la aceste reflexii a fost hotărit negativ.

Aflându-i hotărirea, elita societăţii a rămas decepţionată şi oarecum indignată, că în loc să cânte la operă, unde toţi prevedeau succese extraordinare din partea ei, ea-şi va pune vocea în serviciul ridicării păturii muncitoreşti. Se mângăiau însă cu speranţa, că gândindu-se cu mintea liniştită la promisiunea făcută într'un moment de falsă emoţie, o va vedea sub altă lumină sau că mama ei o va putea determina să renunţe la pla-

nul ei. Mamă-sa rămasă văduvă nu de mult „era o femeie bine făcută și frumoasă, iubind ale lumii, îngrijorată după un loc de vază în societate și foarte doritoare să asigure copiilor săi acel fel de succes, care i se părea vrednic de cea mai bună urare“. Stăpânită de această ambiție – de altfel foarte firească la o mamă – a fost neplăcut atinsă de hotărîrea fiicei sale de a refuza ambele oferte. Intr'o convorbire cu fiica sa ea devine exponenta mentalității unei părți a lumii reacționare, ce ia poziție contrară față de apelul menit să revoluționeze structura vieții moderne, adeverind încă odată dictonul că la vremi nouă se cer oameni noi. Robită de mentalitatea specifică a clasei sale sociale, ea află „foarte natural ca fiecare membru al Bisericii să aibă intențiunea de a imita [pe Iisus și de a face ca El“, dar numai „întru atât întrucât aceasta se poate potrivi cu cerințele vieții noastre de acum“. Cu alte cuvinte, postulatul evangheliei să fie subordonat cerințelor vieții sociale de azi și din toate timpurile. De altfel fiind vecinic preocupată de grija, ca fiica ei să aibă o carieră tot așa de strălucitoare și distinsă pe cât îi îngăduiau să nădăjduiască darurile cu cari o înzestrase firea, ea nu vedea în ce măsură ar putea influența imitarea lui Iisus hotărîrea Rașelei în ce privește chestiunea concertelor?

Față da argumentele menite să-i ascundă propriile ei ambiții de mamă și totodată de roabă a unor prejudecăți înguste de clasă, Rașela își apără punctul ei de vedere, replicându-i: „Nu, mamă, am trebuință să mă folosesc de voce într'un chip care să dea sufletului meu avânt; simt nevoia să declar că vreau să fac ceva mai bun decât să plac unor auditori eleganți sau să câștig bani ori chiar să cânt pentru distracția mea personală. Vreau să fac ceva care să răspundă întrun chip mulțumitor chestiunei mele când mă voi întreba: „Ce-ar face Iisus?“ Și acest răspuns simt că nu-l voi găsi în ceeace mi se deschide înainte și la care renunț... Lumea a fost slujită de oameni și de femei cari i-au dat mai mult decât simple talente. De ce ar trebui ca eu, care am primit unul, să-l pun pe piață imediat, numai pentru a câștiga bani? Știi bine că m'ai învățat să prețuiesc cariera mea muzicală din punctul de vedere al succesului social și financiar. N'am mai putut, de când am făcut această făgăduință, să-mi închipuesc pe Iisus alăturându-se acestei companii și trăind viața, pe care aș trăi-o dacă aș urma această cale... O, mamă, doresc să fac ceva care să mă coste, ceva care cere dela mine o jertfă. Știu că nu mă înțelegi, dar vreau să sufăr puțin.“ Până când „vom continua noi să trăim mereu o viață egoistă, pe care ne-o recomandă societatea, și să ne mulțumim cu plăcerile înguste și distracțiile lumești, fără a cunoaște niciodată prețul lucrurilor cari costă?“

Da, mamă-sa n'o înțelege, pentrucă nu vrea și nu poate s'o înțeleagă. Se opune codul social. De aceea o numește fanatică, iar în argumentarea ei vede o predică. Dar văzând – cu timpul – evenimentele remarcabile produse de cei ce se lăsau conduși de normă, n'a putut să rămână cu totul indiferentă, așa că ostilitatea ei a 'nceput să mai piardă din intensitate, trecând tot mai mult în domeniul trecutului. Astfel Rașela își poate vedea liniștită de noua ei îndeletnicire, frecventând adunările organizate pentru nobilitarea muncitorilor. Considerându-și glasul ca proprietatea lui Iisus, ea căuta să-l pună la dispoziția tuturor. Reușise nu odată să îmblânziască auditoriul, care „stătea la picioarele ei ca o fiară sălbatică, domesticită dintr'odată; ea-l făcuse neprimejdios, prin singura putere a vocii. Ah! Ce însemnau oare auditorii eleganți, parfumați și ghiftuiți de toate, ai sălilor de concerte, pe lângă aceste ființe turmentate de băutură, ticăloșite, revoltate, cari tremurau, plângeau și ajungeau așa de ciudat îm-

Paciurea: Cap de fetiță

păcate sub dumnezeiasca înrâurire a acestei frumoase tinere!... Toți aceşti oameni erau sub vraja unuia din acele glasuri care, acolo în lume, n'ar fi răsunat nici odată la urechile poporului de rând pentrucă acei ce au astfel de cântăreţe, obligă să se plătească acest privilegiu cu doi sau trei dolari".

Se dedicase cu atâta pasiune nobilă operei de educarea şi ridicarea celor din pătura de jos prin vocea ei, încât uitase şi lepădase cu totul grijile cele lumeşti. De aceea refuză — dupăcum am arătat în articolul precedent — pe tinărul Rollin Page, pentrucă acesta n'are nici un rost în viaţă, ca şi pe romancierul Iasper Chase, pentrucă acesta i-a mărturisit dragostea sa într'un moment nepotrivit, când sufletul ei încă vibra sub puternicele emoţii produse de transformarea muncitorilor, cu prilejul unei întruniri a lor. Când însă Rollin Page se converteşte şi lucră pentru convertirea tovarăşilor săi de club, atunci ea vede în aceasta o probă a sincerităţii sentimentelor sale şi consimte să-i fie tovarăşă de viaţă.

Altă fată înrolată cu tot entusiasmul tinereţii sub flamura revoluţionării vieţii creştine a fost Virginia Page, prietenă intimă cu Raşela Winslov. Era fiica unui bancher mort de un an, la zece ani după soţia lui. Speculând în mare cu grâne, a lăsat drept moştenire câte un milion de dolari la fiecare din cei doi copii ai săi, Rollin şi Virginia. Pe fiică o iniţiase chiar el în afaceri, aşa că ajunse foarte pricepută în afaceri şi în stare să-şi administreze singură averea proprie. Cu toate acestea nu devenise roaba lui mamona. Şi astfel când pastorul veni cu propunerea, o primeşte şi ea. Intâmpină însă unele dificultăţi, neştiind cum să aplice lozinca în mod practic. Asupra zbuciumului şi frământărilor ei interne, iată cum se exprimă ea însaşi: „In ce priveşte averea mea, problema îmi pare greu de rezolvit. Iisus n'a avut avere niciodată şi nimic din pilda ce ne-a lăsat nu-mi pare să mă poată călăuzi pentru întrebuinţarea averii mele. Studiez chestiunea şi mă rog. Cred că am viziunea limpede a unei părţi din ceeace ar face El, dar nu o am asupra tuturor lucrurilor. Chestiunea ce-mi pun într'una este azi: Ce-ar face Iisus cu un milion de dolari? Mărturisesc că n'am găsit încă răspunsul care să mă mulţumească... Ceeace încerc să aflu este o normă, pusă de Iisus, care să-mi poată îngădui a dispune pentru viitor de avutul meu, nu o zi numai, ci totdeauna, într'un fel cât mai potrivit cu putinţă cu destinaţia ce i-ar da El însuşi... şi mai fără gând de egoism".

In căutarea acestei norme, cerceta regulat întrunirile muncitoreşti, acompaniând-o la pian pe Raşela. Acolo vedeau ele manifestându-se în jurul lor puterea sfântului Duh, asistând în fiecare seară „la minuni tot aşa de mari ca şi înmulţirea pâinilor sau umblarea lui Iisus pe ape, căci ce minune întrece oare pe aceea a unui suflet trecând dela moarte la viaţă? Schimbarea acestor fiinţe, brutale şi îndobitocite, în nişte ucenici ai lui Iisus, le umplea cu sentimente de adoraţiune şi uimire, pe cari trebue să le fi avut cei ce văzuseră cândva pe Lazăr eşind din mormânt".

O astfel de scenă e descrisă mai pe larg în acest fel: „O femeie de o imoralitate vestită ajunsese chiar lângă orgă. Virginia o privi şi, pentru întâia dată în viaţă, bogata tânără înţelese cu o spontaneitate şi o putere ce semăna cu o naştere din nou, ceeace Iisus era pentru această biată păcătoasă. Se sculă, părăsi clapele şi-i strânse mâna. La această atingere, tânăra fată, căci tânără era, căzu în genunchi şi o podidiră lacrimile, mereu ţinându-se strâns de mâna Virginiei. Aceasta după un minut de şovăială, îngenunche lângă dânsa, capetele lor plecându-se în aceeaşi rugăciune".

Dar schimbarea acestei păcătoase n'a fost aşa de durabilă ca odinioară a Mariei Magdalena. Revenită în mediul ei, acesta exercită o înrâurire asupra sărmanei creaturi, încât recăzu în vechile ei deprinderi. Eşind turmentată de beutură dintr'o tavernă, încât i se împleticeau picioarele, o 'ntâlni într'o zi Virginia, care se apropie de nenorocită şi o luă de braţ. Privitorii scenei rămăseseră muţi de înfiorare. „Pe pragul uşii lui, antreprenorul hidoasei vizuini, din care eşia beata femeie, se uită cu mânile în şolduri. Şi Dreptunghiul (cel mai rău famat cartier al oraşului), dela toate ferestrele, din pragul cocinelor şi a bojdeucilor murdare din uliciorele puturoase, privia şi el cele două fiinţe, oprite în faţă, pe marginea trotuarului". Din toate acestea Virginia nu vedea nimic. Ea vedea numai un suflet care, după ce gustase din bucuriile unei vieţi mai bune, alunecase din nou în infernul ruşinei şi morţii, din care abia eşise. Inţelegând că creatura imorală, aruncată ca un stârv pe uliţă, n'are sub bolta cerului un locuşor care să se cheme căsuţa sa, Virginia se decise s'o adăpostească în propria ei casă. Intre timp Sorina, căci aşa o chema pe fată, căzuse într'o stare de amorţire, aşa că Virginia era nevoită s'o ţină mereu de braţ şi s'o târâie, aproape după dânsa. Parcurgând în felul acesta străzile, simţi grozăvia privirilor din partea trecătorilor pe cari trebui să le braveze.

Toate acestea au fost însă nimic pe lângă ce o aştepta acasă, când a trebuit să dea faţă cu

bunica ei, care prin tradiție și creștere era legată de privilegiile femeii bogate, ocupând un loc de frunte în societate. Era îndemânatecă, pricepută în afaceri și de-o inteligență foarte desvoltată. Părerea ei despre inițiativa pastorului era că e cu totul peste putință de pus în practică, fiind bună doar pentru cei scrintiți la minte. Pentru o cât mai bună caracterizare și evidențiere a contrastului dintre aceste două femei diametral opuse, redau o parte a dialogului dintre ele.

– „Știi tu ce este fata asta?" mai întrebă odată d-na Page c'un glas ca din fundul pământului și tremurând de indignare.

– „Da, știu foarte bine. Nu-i nevoie să-mi spui că fata asta este drojdia lumii, căci eu știu mai bine asta, bunico, decât d-ta. Dar și ea este un copil al lui Dumnezeu. Am văzut-o căzând în genunchi, într'o pornire lăuntrică de căință, apoi am văzut infernul întinzându-și spre dânsa blestematele-i brațe ca să-și prindă din nou prada, și din voia lui Hristos simt că lucrul cel mai neînsemnat ce-l pot face eu este să încerc a i-o smulge din ghiare. Bunico, noi ne numim creștini. Iată o sărmană ființă omenească pierdută, fără adăpost, care merge lunecând spre moartea veșnică – și noi, noi avem cu mult mai mult decât ne trebuie. Am adus-o aici și voi păzi-o".

„D-na Page ridică mânile spre cer și se uită la Virginia, ca și cum și-ar fi pierdut mintea. Toate acestea erau hotărît opuse codului de convenientă socială. Cum ar găsi oare societatea înaltă o scuză unei astfel de familiarități cu o femeie din noroiul uliței? La câte nu expune Virginia pe familia sa? La critici, la pierderea rangului, și poate se va vedea părăsită și de o bună parte din relațiile cele mai distinse. Pentru d-na Page, societatea trece înaintea Bisericii și a oricărui alt așezământ. Era puterea de care se temea și căreia i se supunea. A pierde aprobarea acestei puteri, era o nenorocire pe care n'ar fi întrecut-o decât doar pierderea averii sale.

„Ea stătea în picioare, dreaptă ca un par și foarte demnă, privind pe Virginia de sus, dar citia în ochii Virginiei o hotărîre egală cu a sa.

„N'o să faci asta, Virginio. Trimete fata la un asil de femei părăsite. Vom plăti ce va trebui; dar nu putem, din respect pentru bunul nostru nume, să ținem la noi o persoană de felul acesta".

– „Bunică, n'aș vrea să fac ceva care să-ți displacă, dar voi păstra aici pe Sorina, în noaptea asta, și chiar mai mult, dacă aceasta mi se va părea de nevoie... Sunt gata să sufer, orice va zice sau va face lumea bună". Societatea nu este Dumnezeul meu și verdictul ei n'are valoare în ochii mei față de prețul acestui biet suflet pierdut".

„O să-ți tragi urmările! Eu nu voiu sta în aceeași casă cu o mizerabilă..."

Și cum Virginia persistă în hotărîrea sa, această venerabilă matroană puritană pleacă, pentru ca să respecte întru toate codul de convenientă socială, asemenea fariseilor ipocriți, cari împliniau întocmai litera legii, dar nu și spiritul ei. In această privință era consecventă față de principiile formulate de clasa ei socială, peste cari n'ar trece pentru nimic în lume. In felul acesta se realizează prescrierea Mântuitorului, că omul va avea vrăjmași chiar pe cei din casa lui.

Plecarea bruscă a bunicii la frații ei din Sud, o mâhni pe Virginia. Ca o consolare vine înțelegerea și aprobarea din partea fratelui ei Rollin, care o 'ntărește 'n convingerea că Hristos ar fi făcut la fel, primind în casa sa pe cea fără de adăpost, care n'a întârziat să-și arate recunoștința. Gestul s'a petrecut în seara după alegerile comunale. Conducătorii îndreptării moralei publice tocmai eșiau dela o întrunire de a muncitorilor, când în plină stradă fură atacați de o ceată turmentată, care recunoscu în ei pe protogoniștii campaniei antialcoolice. La strigătul unei femei „Jos cu aristocrații", fură loviți cu pietri. Iar dela o fereastră de deasupra ușii, de unde Sorina eșise cu opt zile mai înainte, cineva aruncase o coșcogeamite sticlă ce era să cadă în capul Virginiei. Sorina înțelese primejdia în care se afla binefăcătoarea ei. Făcu o săritură, o apucă de braț și o trase cu putere înlături, scoțând un strigăt de groază. Apoi căzu, doborîtă la pământ. Mai avu atâta putere să-i zâmbiască Virginiei și 'n clipa următoare sufletul ei trecu în rai.

Intre timp proectele Virginiei cu privire la întrebuințarea averii sale se precizau și luau o formă distinctă. Privindu-se ca un simplu ispravnic al fondurilor încredințate ei numai spre administrare, ea puse banii în slujba gloriei lui Dumnezeu, fără să considere ceeace face ca un act de mare dărnicie sau de filantropie. Animată de asemenea concepții altruiste și desinteresate, consacră o jumătate de milion pentru fondarea unui jurnal redactat în pronunțat spirit religios-creștin, pe care-l află tot așa de necesar pentru educația socială, ca și bisericile și liceele. Vrând să se consacre în întregime deslegării problemei așa de complicate a ridicării temeliei societății, împreună cu fratele ei intenționa să cumpere în centrul Dreptunghiului un mare teren, ce tocmai era de vânzare și să ridice acolo locuințe, azile și restaurante pentru cei ce dispuneau de venituri modeste, contând la o mai mare dobândă morală,

decât materială. In chipul acesta a căutat această ființă ajunsă la un grad superior de a privi pro- blemele sociale, să repare greșala atâtor ani, când s'a bucurat în mod egoist de tot luxul oferit de bogăția ei, fără să se intereseze în niciun fel de cei adeseori lipsiți până și de pânea cea de toate zilele.

Aceste două tinere din lumea bună intraseră de bunăvoie în mișcarea cea nouă. Nu tot așa și Felicia Sterling, fiica unui milionar, care s'a sinucis când s'a văzut ruinat în urma unor speculații neisbutite, neputând suporta spectrul sărăciei. D-na Sterling deasemenea n'a putut supraviețui această dublă nenorocire, sucombând imediat în urma unui atac de inimă. Astfel rămasă orfană și lip- sită de orice mijloace de trai, fu primită, dim- preună cu sora ei Roza, în casa verișoarei sale Rașela Winslow. Atmosfera religioasă în care intră o transformă cu desăvârșire. Ca să nu fie nimănui o greutate, pricepându-se puțin la bucă- tărie, se decise să facă pe bucătăreasa în casă. Arătând minunate aptitudini culinare, preluă, la propunerea Virginiei, direcția școalei de bucătărie decurând înființată în Dreptunghiu. Aici cunoscu pentru primadată în viață fericirea procurată de bucurie de a face ceva folositor pentru fericirea altora. Pusă în curent cu mișcarea cea nouă, luă și ea hotărîrea de a porni fiecare lucru întrebân- du-se „Ce-ar face Iisus?" — ceeace făcu să vibreze coardele cele mai adânci ale sufletului ei. Se de- votă cu atâta avânt și abnegație acestui nou rost în viața ei, încât în curând fu numită „bucătă- reasa îngerească". Intenția ei era însă să deschidă un restaurant ideal într'un oraș mare și să meargă la familiile nenorocite din cartierele sărace, ca să învețe pe mame să gătească curat, având con- vingerea că una din cele mai mari pricini ale boalelor, la săraci, o forma proasta pregătire a hranei. In chipul acesta spera să-și poată câștiga prin muncă cinstită pâinea pentru sine și Roza.

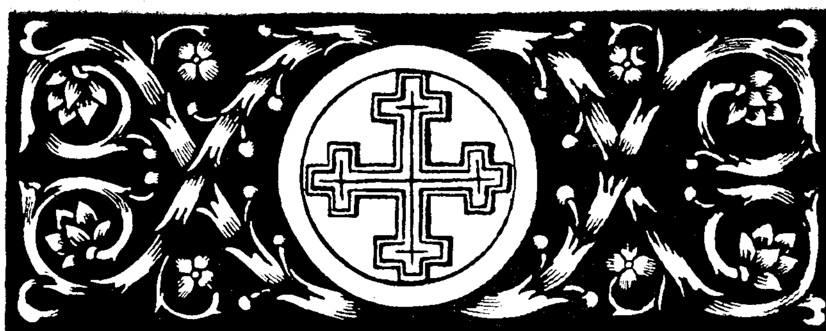
Vrând să-și înfăptuiască proectul, se mută în orașul ei natal, Chicago, închiriază o prăvălie, ale cărei ferestre străluceau de curate, atrăgând de departe privirile trecătorilor. In vitrine erau expuse pe farfurii mâncări, având prețurile arătate pe etichete. Iar când mișcarea din Raymond fu cunoscută și se extinse și în Chicago, atunci se realiză — în sfârșit — și proectul ei, înființând o bucătărie populară, un reastaurant și o școală pentru fetele doritoare de a se angaja ca servi- toare. In cursul acestor preocupări se 'ntâlni cu tinărul Ștefan Clyde, scăpătat ca și dânsa, care-și câștiga la fel acum cele necesare existenței, prin muncă încordată. Soarta comună și perspectivele identice apropiindu-i, am arătat în rândul trecut că a dus la o idilă terminată cu căsătoria lor.

Cu totul alt efect a produs tragedia familiară asupra sorei sale Roza. Aceasta rămase săptămâni întregi ca tâmpită. „Nici simpatia ce i se arăta, nici sforțările ce s'au încercat s'o facă a se birui pe sine, nu izbutiră să-i reinsuflețească vreun in- teres. Nici nu părea a-și da socoteală că banii ce făceau parte integrantă din ființa sa, nu-i mai aparțineau; și chiar atunci când i se lămurise că trebuia să iasă din casă și că acum depindea cu totul de rudele și prietenii lor, ea nu păru a în- țelege ce va să zică aceasta... Dar ce era să facă decât să primească destinul? Ea se resemnă, dar jăluindu-se veșnic și având indispoziție, ceeace făcu din ea o grea povară pentru cei din jurul ei. De aceea s'a măritat cu un bărbat mult mai în vârstă ca dânsa și primi greaua sarcină a unei căsătorii fără dragoste, numai și numai pentru a se putea bucura de luxul, care pentru ea repre- zenta tot prețul vieții.

Alte trei fete elegante, cari auziseră ceva despre „mișcare", fură cuprinse într'o zi de ideea nebună de a vedea puțintel drojdia societății din Dreptunghiu, pe care nu-l cercetaseră niciodată. Indemnul le venia numai din dorința de a pe- trece o după amiază plăcută, ca pe urmă să aibă cu ce distra pe cei din lumea lor, bârfind pe so- coteala Rașelei, a Virginei și a lui Rollin. Dar când trăsura intră pe ulițele ce duc la Dreptunghiu, veselia celor trei tovarăse începu să se scoboare la calm. Ba părea că nu li-i la îndemână pe mă- sură ce se apropiau de cartierul care, de departe, li se părea așa de original. Spectacolele, sgomo- tele, mirosurile cu care se deprinsese Virginia, păreau îngrozitoare frumoaselor domnișoare, obiș- nuite cu societatea cea mai rafinată. Când ajun- seră în centrul cu faimă rea, tot Dreptunghiul părea că fixează, asupra acestui sprinten echipagiu și asupra toaletelor celor ce-l ocupau, niște ochi cu priviri îndobitocite de mizerie și alcool și tur- burate de patimi și desfrău.

— Să plecăm mai repede de aici, am văzut destul! — strigă una și dădu ordin vizitiului să mâne în parc, unde începea concertul și unde elita, bogătașii și luxoșii orașului se plimbau ca să-l asculte, sub marii copaci proaspăt înfrunziți, departe și scutiți de mizeriile lumii nevoiașe.

In astfel de culori zugrăvește romancierul atitudinea luată de cele câteve tinere față de iniția- tiva pastorului. Ne-a mai rămas să vedem atitu- dinea pastorului însuși față de propunerea sa.

Un manuscris după Cazania lui Varlaam *)

de FL. MUREȘANU

La biserica română unită din Mezőszáva (Sava), județul Szolnok-Doboka (Someș) se află un prețios manuscris după Cazania lui Varlaam.

1. *Descrierea manuscrisului.* Manuscrisul în folio e legat în volum. Scoarțele, din table de lemn, sunt învăscute în piele. A avut paftale, acum rupte. Pielea de pe călcâiul legăturii, în jumătatea de sus, încă e ruptă.

Pe scoarța din față se mai distinge, imprimată în piele, o cruce ornată cu puține flori stilizate și încadrată în chenar de ghirlande și linii. Ornamentația scoarței din dos e formată din triptice de linii și sus, jos și spre călcâiu o ghirlandă de flori stilizate.

Nu se mai poate cunoaște dacă aceste ornamentații imprimate în pielea scoarțelor au fost aurite. Manuscrisul este format din 239+106 foi numerotate și 3 foi, la sfârșit, nenumerotate.

Paginile pline au câte 28 de rânduri a căror lungime variază între $12^1/_2$ și 13 cm. întocmai ca și în ediția princeps.

Scrisul aparține unui singur copist și este scris dela început până la sfârșit cu aceiaș literă, cu o idee mai mică decât litera dublucicero din Cazania lui Varlaam. O privire mai puțin atentă ar confunda acest manuscris cu o tipăritură, atât este de impecabilă scrisoarea.

Manuscrisul acesta nu este numai o simplă transcriere, ci este o copie aproape aidoma cu originalul. Ceeace avem în originalul dela 1643 cu roșu și copistul a scris cu roșu, păstrând chiar aceiași așezare a rândurilor din titluri. Pentru ilustrare dăm în pagina a patra a copertei un fragment din acest manuscris, anume începutul Cazaniei la 25 Decemvrie.

Unele titluri principale și unele inițiale se pot confunda foarte lesne cu cele ale originalului atât sunt de iscusit copiate. In deosebi inițialele de sub Nr. 63, 67, 69, 70, 71, 72, 73, 74 și 75 sunt întocmai ca și în original. Sub acest raport manuscrisul este un adevărat monument de artă grafică.

Copierea s'a făcut după un exemplar B. Dovada o avem în textul foii de titlu așezat în 13 rânduri ca și cel din exemplarele B, rândul 1, 6, 10, 11, 12 și 13 fiind scrise cu roșu. Ultimele 3 abia se mai pot distinge.

Textul titlului l-a încadrat numai în chenar de linii. Pe verso foii de titlu locul stemei Moldovei l-a lăsat gol. Deasemenea în locul frontispiciilor dela Cazania Duminecii fariseului și vameșului; a Floriilor, a Invierii, la Dumineca a 7-a după Paști, la Rusalii, la Dumineca mare și la 1 Septemvrie sunt lăsate spații libere încadrate în linii de dimensiunile originalelor. Probabil avea să copieze și aceste frontispicii.

In fruntea celorlalte Cazanii a așezat vignete formate din linii geometrice cu arii umplute cu linii negre și roșii sau unele lăsate în alb ori câte cu o cruciuliță în roșu în interiorul lor.

A doua dovadă că s'a copiat după un exemplar B o avem în textul Evangheliei dela Dumineca a 13-a după Rusalii (în original F. 280 v. iar aci F. 149 v.) unde lipsesc cele trei rânduri.

Se deosebește de exemplarele B, însă, prin următoarele:

Inițiala primei părți a Cazaniei la Dumineca 18-a după Rusalii (F. 172 r.) încă este identică cu inițiala din exemplarul A Bonchida (Bonțida) și nu cu acea din exemplarele B.

*) Fragment din cartea: Cazania lui Varlaam 1643–1943. O prezentare în imagini de Preot Fl. Mureșanu.

Iniţiala textului slavon (în original pe A r. aci pe reversul primei foi nenumerotată, dela sfârşit) şi titlul cuprinsului sunt cu roşu pe când in exemplarele B cu negru.

2. *Datarea manuscrisului şi autorul lui.* Pe filele manuscrisului aşa cum se află astăzi, nu există nicio insemnare despre data copierii nici cine a săvârşit această excepţională lucrare.

Probabil să fi fost aceste date preţioase pe ultima foaie care lipseşte. Căci foaia ultimă de astăzi C v. pe care se află Scara Cuprinsului se încheie cu „Dumeneca a trei dzeci. învăţătură pentru streinătatia lui hs. şi pentru călătoriia noastră în această lume. list 226".

Exact cu aceste rânduri se inchee şi foaia C v. in originalul dela 1643. Deci din manuscrisul

Fil. 2.

Au scris în Ao 1828.
August 23.
Pe partea dinlăuntru a scoarţei ultime:
Această căzanie Alu Pălăcean Ioan din sava şi-i cumpărată cu 7 zloţi şi s'au cumpărat în Ao 1825 August 23 de zile.

(Cifrele sunt scrise aşa cum le-am trancris aci – nu cu chirilice).

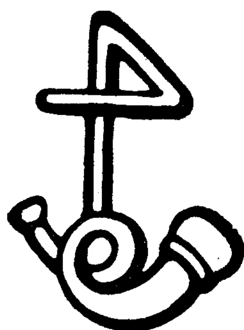
Din aceste insemnări constatăm atât că manuscrisul a fost cumpărat cu 7 zloţi la 1825, August 23 de către Ioan Pălăcean din Mezőszáva (Sava). Dar dela cine? Filele nu ne dau niciun răspuns.

La datarea lui ne-ar putea ajuta filigranele hârtiei [1])

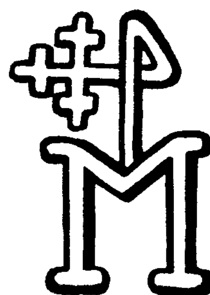
Hârtia după ţesătura ei se aseamănă cu hârtia din exemplarele lui Varlaam. Are însă alte filigrane. Aceste sunt în număr de 6. Mai frecventă este filigrana Nr. 1, cu călăreţul. Aceasta predomină. Se alternează mai mult cu filigrana Nr. 3.

Există pe foaia A r. (prima foaie nenumerotată dela sfârşit) textul slavon dinaintea cuprin-

[1]) Colecţia de filigrane, a lui Iosephus Kemenyi dela Biblioteca Universităţii din Kolozsvár (Cluj) nu ne-a fost, de data aceasta, accesibilă. De aceea vom încerca să circumscriem data servindu-ne de alte criterii.

Fil. 5.

Fil. 4.

Fil. 3.

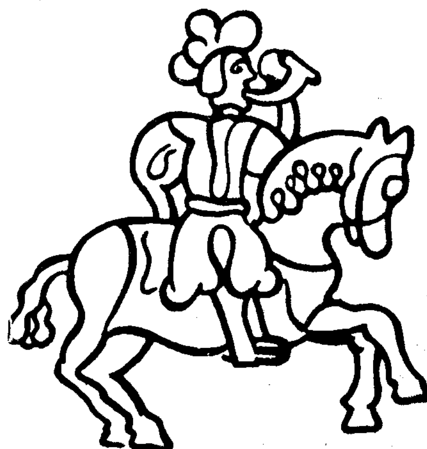
Filigrane din Ms. dela biserica din Mezöszáva (Sava)

de care ne ocupăm lipseşte foaia cu arătarea celorlalte două Cazanii duminecale şi arătarea Cazaniilor la sărbători. La sfârşitul acestora, probabil iscusitul copist să-şi fi însemnat numele şi data săvârşirii lucrului.

Insemnările ce se află pe acest manuscris sunt următoarele:

Pe partea din lăuntru a primei scoarţe, cu chirilice:

Parohul Savei
Teodor Pălăcean Ao 1834.
Ianuarie 4 zile.
In partea de sus a foii de titlu (F. 1 r.):
Pălăcean Ioan din Sava.

Fil. 1.

sului. In acest text s'au strecurat două date ce se deosebesc de cele din original. Anume în originalul dela 1643 avem anii dela facerea lumii 7151, iar dela Naşterea Domnului 1643. In acest manuscris avem dela facerea lumii 7203 (=1695), iar dela Iisus Hristos 1690.

In ediţia princeps sub anii dela facerea lumii se află cuvântul IC. Prin urmare a fost cu putinţă ca după ce copistul a scris slova Z (=7000) privirea să-i fi fugit în rândul de desubtul numărului şi să fi scris după Z slova C din cuvântul IC (=Iisus) după care a copiat ultima slovă din numărul 1643, adecă pe Γ (g=3) care se află în acelaş rând cu IC, obţinând astfel numărul greşit de 7203.

Iar numărul 1690 în loc de 1643 e foarte probabil că l-a trecut fiind obicinuit cu datarea acelui an, 1690, în care, probabil să fi copiat Cazania. Alte conjuncturi se pare că nu ar fi posibile.

Celalalt manuscris ce cuprinde aproape în întregime Cazaniile lui Varlaam, manuscrisul Nr. 210 dela Muzeul eparhial ortodox român din Kolozsvár (Cluj), datând din 1696, e deci tot anterior retipăririi dela Alba-Iulia, din 1699. După această dată, când numărul cazaniilor s'a răspândit în măsură mai satisfăcătoare, ar fi mai greu de admis copierea Cazaniei lui Varlaam în întregime. Prin urmare data de 1690 s'ar putea admite ca o dată foarte probabilă.

Cât despre iscusitul copist, nu putem să formulăm nicio ipoteză. Atât putem spune că a fost un copist încercat, un profesionist care nu a împlinit prin osteneala sa un canon, ci a fost conştient că săvârşeşte şi o operă de artă grafică.

3. *Cuprinsul.* Este identic cu al originalului dela 1643, având 54 Cazanii duminecale (cuprinzând între acestea şi Cazania la Sâmbăta lui Lazar, Joia mare şi Sâmbăta mare) şi 21 Cazanii la Sărbători. Ordinea Cazaniilor la fel este aceiaş ca şi în original.

Exceptând frontispiciile, finalele şi iniţialele formate din figuri sau animale stilizate, pe care nu le-a putut reproduce, găsim încă următoarele abateri dela original:

Aproape peste tot a înlocuit apostroful prin slovele pe care acesta le substituia.

De exemplu în Cazania lui Varlaam, F. 1 r. rândul 8 avem: *altul' vamâşu* Copistul manuscrisului din Sava, F. 1 rândul 6 a scris: *altulu vamâşu.* Sau: Varlaam F. 8 rândul 15 = *Dzise domnulu, un' omu. Ms. Sava, F. 4 rândul 4 = Dzise domnulu, unu omu.*

Libertatea aceasta a copistului vădeşte că el avea temeinice cunoştinţe de limbă.

In al doilea rând, greşelile întâlnite în original în titlurile paginilor, copistul le-a îndreptat.

Cu privire la tehnica transcrierii, lucru în care s'a arătat cu totul servil faţă de original, totuşi iniţialele le-a scris pe toate numai cu roşu, deci şi pe acele care în original le avem cu negru.

In sfârşit iniţiala părţii întâi dela Cazania Duminecii a 18-a după Rusalii (în Ed. princeps la F. 309 bis. r.) nu este identică cu acea din exemplarele B (M. 43), ci este iniţiala Nr. 41 identică cu aceea din exemplarul A = Bonchida (Bonţida).

CRONICA LITERARĂ

CĂRŢILE EDITUREI „SF. NICHITA". E de-a-dreptul reconfortant să urmăreşti cum cele două episcopii din capitala Ardealului se întrec în nobila îndeletnicire a publicării cărţilor de zidire sufletească pe seama clerului şi poporului credincios.

După cum e şi firesc, aproape toate aceste lucrări sunt rodul apostoleştii strădanii a unor cununi de preoţi pe care cele două biserici sunt mândre că le au.

Scrise cu temeinicia ştienţifică necesară când sunt destinate preoţilor sau intelectualilor mireni, sau cu simplitatea şi limpezimea sfătoasă când sunt trimise la propoveduire în mijlocul norodului credincios dela sate, aceste cărţi îşi împlinesc pe deplin misiunea pentru care au fost alcătuite, ducând oriunde pot pătrunde „pâinea cea de toate zilele" de care are trebuinţă sufletul creştinesc al naţiei noastre.

Aceasta este pricina pentru care ne bucurăm că avem putinţa să tăiem la răbojul nostru bibliografic o întreagă serie de cărţi şi broşuri apărute de curând în harnica editură „Sf. Nichita" a Episcopiei gr.-cat din localitate.

Iată autorii şi titlurile lucrărilor: P. Chaignon S. I.: Meditaţii pentru preoţi, traduse de Păr. Simeon Chişiu. Pag. 350. P. 8. – P. C. Avram: Sfântul Botez. Pag. 86. P. 2·50. – P. I. Chertes: Creşteţi şi vă înmulţiţi. Pag. 92. P. 2·50. – P. N. Pura: Sfânta Liturghie. Pag. 151. P. 2·50. – P. N. Pura: Culegere de pilde pentru ilustrarea adevărurilor creştine. Partea III. Pag. 202. P. 4. – P.

N. Pura: Ține aprins darul. Meditații pentru preoți. Pag. 144. P. 3. - I. B. Chautard: Sufletul Apostolatului. Traducere de P. Teofil Herineanu. Pag. 322. P. 5. - N. P. Cășianu: Savanții de azi și religia. Pag. 39. P. 1·30. - P. N. Pura: Colaboratorii Crucii. Pag. 30. P. 0·50. - P. N. Pura: Chemarea culmilor. Pag. 63. P. 1·20.

R. D.

D. Ionescu-Morel: MAI SUNT OAMENI BUNI. Roman.

Acest roman închinat tineretului constitue o aleasă literatură pentru copiii noștri. Scris ușor, fără artificioase sinuozități stilistice, povestea eroului principal o urmărești cu tot interesul. E vorba de Vlad, un copil orfan gonit din maidan în maidan și adoptat apoi de un muncitor, Dan Prună, om sărac și el, dar de-o nespusă bunătate sufletească.

Autorul a urmărit să dea acestor copii ai nimănui îndemnul de-a fi cinstiți, buni și muncitori, fiindcă „mai sunt oameni buni" cari să-i ajute să se ridice din mizeria în care i-a aruncat soartea.

In intenția de-a îndruma tineretul nostru spre ocupațiuni practice, spre meserii, autorul a reușit pe deplin, prin felul atrăgător în care a știut să demonstreze demnitatea muncii și să arate bucuriile și foloasele acestei munci cinstite, constructive.

Cartea mai este și o izbutită propagandă pentru aviație. Inițierea tineretului în tainele zborului se face cu iscusință: par'că vezi cum sticlesc ochii copiilor de dragul minunatelor paseri de oțel.

Bogăția de frumseți morale pe care o găsești în cartea d-lui Ionescu-Morel, îi dă dreptul să ocupe un loc de frunte în literatura pentru tineret.

S. M

INSEMNĂRI

† ARHIM. Dr. EUSEBIU R. ROȘCA

La Sibiu s'a stins din viață I. P. C. Sa Arhimandritul Dr. Eusebiu R. Roșca.

Mulți vor fi și uitat că mai trăia, fiindcă de cincisprezece ani se pensionase, ducând o viață dintre cele mai retrase, iar când bunul Părinte ceresc l-a chemat la sine, fostul rector al Academiei teologice „Andreiane" se apropia de excepționala vârstă de nouăzeci de ani.

Adormitul întru Domnul se născuse în Füzesszentpéter (Sâmpetrul Almașului) în 1856, fiind fiul protopopului din tractul Alsóegregy (Unguraș). Școala secundară a terminat-o la Liceul piarist din Kolozsvár (Cluj), iar teologia la Sibiu. Dreptul l-a studiat la Academia din Sibiu, la Kolozsvár (Cluj) și Budapest, luându-și titlul de doctor în științele de stat, în primăvara anului 1885.

Terminându-și studiile universitare a intrat în slujba Arhiepiscopiei de Alba-Iulia și Sibiu, unde din 1890 până în 1895 a fost secretarul Consiliului Arhiepiscopesc. Trece apoi ca profesor la Seminarul teologic-pedagogic, al cărui director a ajuns încă în același an, după pensionarea predecesorului său Prot. Ioan Hannia.

Intrând în cinul preoțesc, în 1890 este sfințit întru diacon, în 1896 întru presbiter, iar în 1897 întru protoiereu.

In 1899 se tunde întru monah la Mănăstirea Hodoș-Bodrog. In 1902 Mitropolitul Ioan Mețianu îl ridică la treapta de protosincel, iar în timpul primului războiu mondial ajunge Arhimandrit.

Rând pe rând e ales în toate corporațiile bisericești, pretutindeni afirmându-se ca un om de muncă și de corectitudine exemplară.

In 1924 Seminarul teologic din Sibiu se reorganizează în Academia teologică „Andreiană", iar fostul director seminarial rămâne rector al înaltului așezământ de cultură ortodoxă, până în 1928, când se retrage în binemeritata stare de penzionar.

Credincios Bisericii în care s'a născut, Arhimandritul Dr. E. Roșca și-a împlinit cu credință datoria ori în ce demnități a ajuns pe urma vredniciei sale. Față de oameni s'a silit să fie corect până la scrupulositate. Iar unde și când va fi greșit ca om, n'a făcut-o

niciodată din răutate, ci poate din inadaptabilitatea sa la postulatele vremilor nouă.

Școala preoțească, pe care a condus-o timp de peste trei decenii, are și o cuprinzătoare monografie. Ea a apărut la centenarul „Seminarului Andreian“ (1911) și este opera directorului Dr. E. Roșca, pentru a cărui odihnă în corturile drepților se roagă astăzi – și aici și dincolo – sutele de preoți cărora, în viață fiind, el le-a împărtășit cu osârdie lumină din lumina lui Hristos.

R. D.

PRAZNICUL DIN JÁD (IAD)

In ciuda vremilor tulburi și grele prin care trecem, o mână de credincioși din parohia noastră Jád (Iad) sub înțeleapta păstorire a preotului Dr. Victor Deac au ținut cu orice preț să termine frumosul lăcaș de închinare, început cu câțiva ani în urmă. Au jertfit și ultimul bănuț, au bătut la toate ușile cerând ajutoare, și au reușit. În împlinirea acestui gând bun și nobil s'a văzut cât poate unirea, și mai cu seamă cât este de jertfelnic Românul pentru credința sa. Căci într'o frățească înțelegere în jurul celor câteva sute de credincioși s'au grupat alte sute de frați cu obolul lor.

Văzându-se la sfârșitul silințelor lor, biruitorii au voit să-și încununeze strădania cu un praznic, la care să participe, bucurându-se, toate comunele grănicerești. Și așa s'au adunat în ziua Sf. Petru și Pavel ca la 5000 de oameni în fața bisericii celei nouă, așteptând pe Arhipăstor să dea binecuvântarea și prin rugăciuni în sobor să ceară dela Dumnezeu harul sfințitor.

Venit-a popor și intelectuali dela mari depărtări, fără deosebire de confesiune. Ca de obiceiu la atari prilejuri, n'a lipsit Dl prof. univ. E. Hațieganu. P. S. Sa a fost întâmpinat cu poartă de triumf în mijlocul comunii, după ce la marginea satului îl întâmpinase un impunător banderiu de călăreți. I-au urat bun venit în numele autorităților județene și comunale primpretorul și notarul, iar în numele bisericii luterane, pastorul local T. Engler. Pentru biserica soră a vorbit P. C. vicar S. Pop, pentru obștea românească a județului Dr. V. Buta, pentru tineretul comunei învățătorul V. Groze, pentru femeile din parohie țăranca Dochița. Tuturor le-a răspuns P. S. Sa Episcopul Nicolae, mulțumindu-le pentru dragostea și căldura cu cari l-au întâmpinat, cinstind prin aceasta Biserica dreptmăritoare pe care o cârmuește.

In așteptarea Arhiereului

Noua biserică ort. rom. din Jád (Iad)

Printre două rânduri de țărani și țărance voinice în frumosul port bistrițan P. S. Sa își continuă drumul spre biserică. De remarcat că și conlocuitorii sași au ținut să fie de față, sporind în felul acesta măreția praznicului.

În fața bisericii P. S. Sa este așteptat de toți preoții din protopopiat în frunte cu P. C. protopop V. Mureșanu. Preotul local Dr. V. Deac rostește cuvântul de bun sosit. E un cuvânt însuflețit și plin de tâlc pentru zilele de azi, în cari Biserica are de împlinit cea mai grea sarcină pe care au cunoscut-o veacurile trecute, adecă pacificarea unei lumi mai învrăjbite decât ori când.

Urmează târnosirea noului lăcaș de închinare. Poporul urmărește cu o profundă evlavie cântările și ritualul.

La sf. Liturgie cântă corul bisericii din Beszterce (Bistrița).

La sfârșitul sfintei slujbe P. S. Sa rostește în fața bisericii o înălțătoare predică pe care miile de

Cu înţelepciune drepţi să ascultăm sfânta Evanghelie...

credincioşi o ascultă cu adâncă luare aminte. „Mare eşti, Doamne, şi minunate sunt lucrurile Tale! – spune între altele înaltul ierarh – căci o minune dumnezeiască este lucrarea pe care o încununăm azi. Intr'o vreme când nu se aude decât despre distrugeri de biserici şi de atâtea aşezăminte culturale, când ura dintre fraţii creştini clocoteşte, o mână de credincioşi clădeşte biserică. Faptul iese cu totul din rândul lucrurilor obicinuite. Dar tocmai din pricina aceasta este mai de lăudat şi mai grăitor. E de lăudat fiindcă izvoreşte dintr'o credinţă adâncă în providenţa dumnezeiască – şi e grăitor, fiindcă dovedeşte sănătatea sufletească a poporului nostru".

P. S. Sa mulţumeşte apoi tuturor celor ce şi-au dat creştineasca lor contribuţie la această înfăptuire, răsplătind pe Preotul Dr. V. Deac cu dreptul de a purta brâu roşu. Această cinstire simbolizează întreaga cinstire pe care o dă poporului credincios.

Predica rostită din pridvorul bisericii a putut fi ascultată de tot poporul. Cine ar putea descrie răscolirea provocată de cuvintele arhiereşti în sufletul mulţimii? Ea se vedea însă întipărită pe feţe.

După predică, credincioşii au alergat cu mic cu mare să se boteze şi să sărute mâna bunului Păstor.

Era târziu după masă, când a luat sfârşit impunătorul praznic care a fost, pentru întreg ţinutul, o străfulgerare de lumină.

L. M.

RORICA DRAGĂ

Nici nu mi-am dat seama atunci, că trecuseră două luni de zile fără să ne vedem. Eram copleşit de treburi şi nici nu ştiam că eşti bolnăvioară. De aceea, când mi-ai trimis vorbă că doreşti să mă vezi, de îndată am venit la păticul tău.

Te-ai bucurat mult de revederea noastră. Şi eu m'am bucurat, dar bucuria mea era umbrită de durerea pe care tu n'ai putut-o citi din ochii mei. Iar când te-am văzut cu câtă dragoste sărutai iconiţa pe care ţi-o adusesem, puţin a lipsit să nu mă podidească lacrimile. N'am plâns totuşi, Rorica dragă, fiindcă nouă, celor vârstnici, nu ne e îngăduit, ca vouă, să plângem când ne vine. Indeosebi mi-ar fi fost ruşine să plâng în faţa ta, care erai plină de nădejdi că în curând o să te faci bine. Nu te rugai oare, cu îngereasca ta neprihănire şi nu se ruga oare buna ta mămică, ziua şi noaptea, ca Dumnezeul îndurărilor să-ţi îmbujoreze din nou obrăjorii? Şi nu ţi-a spus oare nenea doctoru că iar o să te faci sănătoasă?

Dar Părintele ceresc, care rostueşte lucrurile lumii acesteia adeseori împotriva dorinţelor omeneşti, a vrut altfel. El te-a chemat la Sine, ca despărţindu-te vremelnic de mămica ta scumpă să regăseşti *acolo* pe tăticul tău drag şi să te bucuri de neapusa lumină şi frumuseţe a împărăţiei lui Dumnezeu, în al cărei adăpost nu pătrund bombele ucigătoare ale fiilor veacului acestuia.

Nu te voi uita niciodată, Rorica dragă; nu-ţi voi uita niciodată îngereasca credinţă în viaţă şi muceniceasca seninătate în faţa morţii. Ne-ai spus tuturora să ne rugăm pentru tine. Dar nu tu ai trebuinţă de rugăciunile noastre, ci noi avem trebuinţă de rugăciunile izvorite din neprihănita ta inimioară. Şi ne mângâiem cu nădejdea că prin rugăciunile tale şi ale tuturor celor curaţi ca tine, Dumnezeul milelor va izbăvi şi sufletele noastre îndurerate.

D. P.

Rorica

POȘTA REDACȚIEI

B. D. – Ne-am bucura dacă ne-ai asculta sfatul și te-ai converti la canoanele poeziei clasice. Nu te teme: *clasic* nu însemnează *învechit*, ci cu totul altceva. Dimpotrivă, tocmai o mare parte din poezia de azi, care ține morțiș să fie nouă, nu peste multă vreme va fi îmbătrânită. Intoarce-te deci la vecinic tinerii Eminescu, Coșbuc, Goga.

Gh. T. – Ai dreptate. Dar se vede că oamenii vor să iasă cu scrisul lor cât mai la vedere. Evident, ar fi bine să-și dea seama că aici sunt necesari, iar acolo – de prisos.

I. G. – Știm că nu ești... profesionist. Cu atât mai frumos că știi să-ți umpli ciasurile libere cu o atât de nobilă îndeletnicire. Incearcă însă și subiecte mai grele, cu o mai amplă desfășurare de acțiune. In cadrul acesteia vei avea și putința de a da caracterelor consistență organică, viață plină. Nelipsindu-ți darul, credem că vei izbuti.

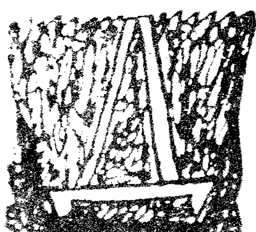
D. D. – Hotărit: decât o poezie... prozaică mai bine o proză poetică. Și atunci, orice sfat din partea noastră e de prisos. Știi ce trebue să faci.

I. F. – Ne pare bine că ești de acord cu schimbările făcute de noi în tehnica schiței. Nici nu ne îndoiam de aceasta.

C. D. și *T. P.* – „Banii Găzdacului“ și „Amurgul anilor“, în numărul viitor.

ЛУНА ДЕКЕВРІЕ КЕ ДЗАЛЗЕ ЧИШТИНИИ

досиле. фвъцзтуръ ла слъвита зи. а нъскѹ-
тулуи домнулуи нострѹ луи Іс Хс.

омнул дмнєзъу зидиторюл ши
творецул а тоатъ лума, дин фтъю
фъкоу пре адамь ку тоате дарурилє
подобить. ши тоате деде пре воя
луи. деде и минте и слободъ ниме съ ноу би рзсъ а се
куминта ши и сѹ воя луи. деде и съ вирѹани бъ
путєрь кауиь фпъратъ престе тоате фаптеле
луи дмнєзъу. деде и віацъ фъръ боалъ ши фъ-
ръ

Manuscrisul dela biserica din Mezöszáva (Sava).
Inceputul Cazaniei la 25 Decemvrie.

TIPOGRAFIA EPARHIEI
OPTODOXE ROMÂNE
KOLOZSVÁR-CLUJ

Conducător responsabil:
Iuliu Stămurean

VIAȚA ILUSTRATĂ

REVISTĂ DE FAMILIE

APARE LUNAR, CU BINECUVÂNTAREA P. S. SALE EPISCOPULUI NICOLAE

EDITOR ŞI REDACTOR RESPONSABIL: Prof. L. G. MUNTEANU

ABONAMENTUL PE UN AN 15 PENGEI – UN NUMĂR 1·50 P.
PENTRU ROMÂNIA 600 LEI. – UN NUMĂR 60 LEI

REDACȚIA: KOLOZSVÁR-CLUJ, EPISCOPIA ORT. ROMÂNĂ, PIAȚA HITLER A. 18.
ADMINISTRAȚIA: KOLOZSVÁR-CLUJ, LIBRĂRIA EPARHIALĂ, PIAȚA HITLER A. 2.

ÎN ACEST NUMĂR:

PENTRU COLABORATORI

Revista se pune sub tipar totdeauna la 15 ale lunei. Domnii colaboratori sunt rugați să-şi trimită manuscrisele până la această dată. Rugăm articole scurte, scrise citeț, pe o singură pagină a hârtiei. Ordinea articolelor e determinată de necesități tehnice, nu de alte considerații. – Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.